Podpisany przez:
Tadeusz Cwynar Przewodniczący Rady Miejskiej w K
dnia 29 października 2026 r.

UCHWAŁA NR XXXVII/205/26
RADY MIEJSKIEJ W KOWARACH

z dnia 29 października 2026 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026-2035

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a w związku z art. 10e ust. 1 oraz art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 662 z późn. zm.) oraz art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 198 z późn. zm.), Uchwały nr XXV/113/25 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 30 października 2025 r. ze zmianą przyjętą uchwałą nr XXXIII/167/26 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 1 czerwca 2026 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026–2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji, Rada Miejska w Kowarach uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026-2035 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Kowary.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Kowarach

Tadeusz Cwynar

Załącznik do uchwały nr XXXVII/205/26
Rady Miejskiej w Kowarach
z dnia 29 października 2026 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MIEJSKIEJ KOWARY NA LATA 2026-2035

Urząd Miejski w Kowarach
październik 2026 r.

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie		**3**
1.	**WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY MIEJSKIEJ KOWARY**	**4**
2.	**KIERUNKI ROZWOJU GMINY MIEJSKIEJ KOWARY**	**13**
2.1.	Misja i wizja rozwoju Gminy	13
2.2.	Cele strategiczne rozwoju Gminy	14
2.3.	Cele operacyjne/kierunki działań oraz zadania i projekty służące rozwojowi Gminy	15
2.4.	Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia	24
2.5.	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy	27
2.6.	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie	31
2.7.	Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań	38
2.8.	Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań	42
3.	**WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU GMINY MIEJSKIEJ KOWARY NA LATA 2026-2035**	**43**
3.1.	System realizacji Strategii oraz wytyczne do sporządzania dokumentów	43
3.2.	Ramy finansowe i źródła finansowania	45
3.3.	Zasady monitoringu realizacji Strategii	45

Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026-2035 to najważniejszy instrument realizacji polityki rozwoju naszej Gminy, na który składają się wzajemnie powiązane działania podejmowane i realizowane w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, ekonomicznym i przestrzennym. Strategia określa zarówno wizję rozwoju, jak również wskazuje narzędzia i metody, które posłużą do jej realizacji.

Strategia rozwoju gminy stanowi jeden z elementów zintegrowanego systemu aktów strategicznych i planowania przestrzennego, zgodny z celami wyznaczonymi w dokumentach strategicznych wyższego rzędu, uchwalanych na szczeblu europejskim, krajowym czy wojewódzkim. Jednocześnie dokument wyznacza wytyczne do kreowania aktów prawa miejscowego, w szczególności planu ogólnego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Stąd też poza częścią programową zawierającą założenia i cele strategiczne, opracowanie przedstawia również model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej. Jest również narzędziem pozyskiwania środków zewnętrznych. Efektywne wykorzystanie środków z programów i funduszy unijnych, krajowych i regionalnych to klucz do zapewnienia działań w kierunku aktywnego wykorzystania potencjału gminy i zniwelowania barier hamujących jej rozwój.

Podstawę prawną opracowania dokumentu stanowią przepisy ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 662 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 198 z późn. zm.) Do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026–2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji przystąpiliśmy na podstawie uchwały nr XXV/113/25 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 30 października 2025 r. W trosce o zapewnienie odpowiedniej wartości merytorycznej sporządzanego dokumentu, w drodze Zarządzenia nr 0050.172.2005 z dnia 26 listopada 2026 r. ustaliłam skład Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026-2035. Członkami Zespołu zostali:

- pracownicy, reprezentujący poszczególne Wydziały Urzędu Miejskiego – odpowiedzialni za sporządzenie projektu Strategii: Adrian Domagała (główny autor projektu Strategii), Ewelina Młotkowska, Ryszard Rzepczyński, Dorota Czyżak, Agata Młodawska, Jerzy Wateha, Elżbieta Wójcik, Katarzyna Dobiecka, Aniela Woźniak, Maciej Janas, Zbigniew Klimek;
- przedstawiciele Rady Miejskiej w Kowarach: Tadeusz Cwynar, Małgorzata Staręga, Mariusz Kubiak, Radosław Adamowicz, Ewa Pędziwiatr.

W procesie budowania strategii przeprowadzane są konsultacje społeczne. W ten sposób w rozwój i politykę strategiczną gminy zaangażowana zostaje lokalna społeczność i szeroka grupa interesariuszy. W tym miejscu chciałabym serdecznie podziękować wszystkim, którzy przyczynili się do uzyskania ostatecznego kształtu Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026-2035, uczestnicząc w konsultacjach społecznych i wyrażając swoje opinie. Jestem przekonana, że Państwa wkład wniesiony w opracowanie Strategii zaowocuje dalszym i pomyślnym rozwojem naszej Gminy.

Elżbieta Zakrzewska
Burmistrz Miasta Kowary

1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY MIEJSKIEJ KOWARY

Z analizy zebranych w Diagnozie sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Miejskiej Kowary danych, wypływają określone wnioski strategiczne, które w głównej mierze będą determinowały charakter Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026-2035, a tym samym wpłyną na przyszły kształt rozwoju Kowar.

Tabela 1. Wnioski z Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Miejskiej Kowary

WYMIAR SPOŁECZNY:	
Demografia:	• obserwowany jest stały spadek liczby mieszkańców Gminy (w l. 2004-2024 z 11965 do 9520, tj. o 20,43%), prognozowane jest dalsze utrzymanie tego trendu (w l. 2025– 2060 z 9481 do 5046, tj. o blisko 47%); • stałemu spadkowi liczby mieszkańców Gminy będą towarzyszyły zmiany struktury ludności wg płci i wieku wskazujące na pogłębianie się procesu starzenia się lokalnej społeczności (wg danych i prognoz GUS w l. 2024-2060 zwiększy się udział grupy ludności w wieku poprodukcyjnym: z 30,3% do 45,6%, zmniejszy się w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym odpowiednio: z 56,2% do 41,9% oraz z 13,6% do 12,5%); • w całym badanym okresie (l. 2004-2024) występował ujemny przyrost naturalny (utrzymywanie się stałej tendencji dot. spadku liczby urodzeń: ze 140 w 2008 r. do 32 w 2024 r. oraz wzrostu liczby zgonów: ze 122 w 2004 r. do 195 w 2024 r.), na postępujący spadek liczby urodzeń wskazuje współczynnik dzietności ogólnej – przyjmujący w Kowarach w 2024 r. wartość 0,82 (w powiecie karkonoskim: 0,72, w Polsce: 1,10), w analizowanym okresie stopniowo zmniejszała się liczba zawieranych małżeństw: z 78 w 2006 r. do 22 w 2024 r.; • w całym badanym okresie (l. 2004-2024) utrzymywało się ujemne saldo migracji (liczba osób meldujących się w Kowarach kształtowała się w tym okresie na poziomie: 61-130 rocznie, zaś wymeldowujących przyjmowała wartości w zakresie: 107-183 rocznie); • przyrost rzeczywisty jako suma przyrostu naturalnego (ruchu naturalnego) oraz salda migracji (ruchu wędrówkowego) wskazywał w badanym okresie (l. 2004-2024) na pogłębianie się zjawiska depopulacji (w tym czasie rocznie ubywało od 27 mieszkańców w 2004 r. do 227 w 2022 r.)
Warunki mieszkaniowe:	• następowała umiarkowana poprawa zasobów mieszkaniowych w Gminie (liczba budynków mieszkalnych zwiększyła się o 9,0% w l. 2009-2024, mieszkań o 4,7% w l. 2004-2024, a średnia pow. użytkowa/1 mieszk. wyniosła 30,6 m^2 w 2024 r.) co wskazuje, że poprawa tych warunków to w głównej mierze zasługa nowej zabudowy jednorodzinnej; • jednym z kluczowych wyzwań związanych z substancją mieszkaniową jest jej wiek (45,4% budynków powstało przed 1945 r., jednocześnie blisko połowa mieszkańców miasta: 47,1% mieszkała w obiektach z tego okresu). Niezbędne będzie zatem kontynuowanie działań związanych z remontami, poprawą efektywności energetycznej, modernizacją instalacji technicznych oraz odnową historycznej tkanki mieszkaniowej; • demografia coraz silniej będzie wpływała na kształtowanie się sytuacji mieszkaniowej (depopulacji i starzeniu się społeczeństwa towarzyszy wzrost liczby pustostanów (pomiędzy r. 2002 a 2021 nastąpił wzrost odsetka pustostanów w ogólnej liczbie mieszkań z 3,1% do 10,6%). Z uwagi na powyższe konieczne będzie dostosowanie polityki mieszkaniowej do zmieniającej się sytuacji demograficznej w

	celu zahamowania degradacji zasobu mieszkaniowego oraz zwiększających się kosztów jego utrzymania, w szczególności w kontekście osób samotnych i gospodarstw jedno- dwuosobowych; • stopniowemu ograniczeniu ulega wielkość komunalnego zasobu mieszkaniowego Kowar (z 813 do 410 w l. 2015-2025), statystycznie starszego od ogółu zasobów mieszkaniowych Gminy (57,4% budynków stanowiących 100% własność Gminy Kowary powstało przed 1945 r.) W 2024 r. Gmina dysponowała skromnym zasobem gruntów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, przeznaczonych na ten cel w planach miejscowych, zajmujących powierzchnię 1,3 ha. W rękach prywatnych znajduje się natomiast znaczący zasób nieruchomości przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe (gł. Krzaczyna i Wojków), które w perspektywie najbliższych lat powinny zaspokajać lokalne potrzeby w zakresie realizacji nowej zabudowy.
Wychowanie przedszkolne i oświata:	• sieć placówek oświatowych jest w mieście dość dobrze rozwinięta (2 szkoły podstawowe, Zespół Szkół Ogólnokształcących, przedszkole). Stale realizowane są działania inwestycyjne, zmierzające do poprawy standardu bazy dydaktycznej, a wkrótce do użytku oddany zostanie żłobek miejski, którego brak stanowił istotną lukę w systemie opieki nad najmłodszymi dziećmi; • w coraz większym stopniu na funkcjonowanie miejskiej oświaty będą oddziaływały pogłębiające się od lat trendy demograficzne, związane ze zmniejszającą się stale liczbą dzieci. Tym niemniej w ostatnich kilku latach zarówno w przedszkolu jak i szkołach podstawowych daje się zauważyć pewna stabilizacja liczby uczniów uczęszczających do tych placówek (559-607 uczniów w l. 2015-2024). W dłuższej perspektywie spadek liczby dzieci wymusi jednak potrzebę dostosowania sieci placówek i ich potencjału organizacyjnego do zmieniających się potrzeb społecznych; • największym obok spadku liczby kandydatów wyzwaniem dla lokalnego szkolnictwa ponadpodstawowego jest silna konkurencja ze strony szkół spoza terenu Kowar (gł. Jelenia Góra), mogących zaoferować znacznie bogatszy wachlarz możliwości kształcenia młodzieży. Stanowi to impuls do poszukiwania nowych dróg rozwoju Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. S. Lema. Szansą dla placówki może być specjalizacja oferty edukacyjnej i rozwój funkcji społecznych, rehabilitacyjnych oraz integracyjnych, co pozwoliłoby na zbudowanie ponadlokalnej pozycji szkoły, przyciągnięcie młodzieży ze szczególnymi potrzebami wychowawczymi i edukacyjnymi oraz pełniejsze wykorzystanie jej infrastruktury.
Ochrona zdrowia:	• Gmina Miejska Kowary posiada unikalną w skali ponadlokalnej bazę leczniczą, w znacznym stopniu opartą o dawne tradycje uzdrowiskowe (wykorzystującą cenną, historyczną zabudowę) z jedynym w Polsce inhalatorium radonowym, obecnie ukierunkowaną na świadczenie usług zdrowotnych w zakresie opieki długoterminowej, pulmonologicznej, rehabilitacyjnej i geriatrycznej.
Pomoc społeczna oraz lokalna polityka społeczna:	• następuje stopniowa poprawa sytuacji społecznej mieszkańców i zmniejszanie skali korzystania z tradycyjnych form pomocy społecznej (zmniejszył się udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej/10 tys. ludności z 670 do 457 w l. 2015-2024). Mimo to, nadal utrzymują się istotne problemy związane z ubóstwem, bezrobociem oraz niepełnosprawnością, które stanowią najczęstszy powód udzielania pomocy rodzinom; • Gmina Miejska Kowary realizuje szereg polityk mających na celu ograniczanie negatywnych zjawisk społecznych (alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie) oraz realizuje zadania wynikające z jej specyfiki (działania na rzecz społeczności romskiej); • Kowary posiadają najlepiej rozwiniętą w skali całego powiatu karkonoskiego sieć placówek i instytucji wsparcia społecznego (Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Dom Pomocy Społecznej, Warsztat Terapii Zajęciowej). Występujące

	trendy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa wskazują jednak na konieczność dalszego rozwoju usług opiekuńczych, zdrowotnych, profilaktycznych i środowiskowych.
Kultura i działalność biblioteczna:	• Kowary dysponują dobrze rozwiniętym potencjałem instytucjonalnym w obszarze kultury i czytelnictwa, stanowiącym ważny czynnik integracji społecznej i budowania lokalnej tożsamości, który ogniskuje się wokół działalności Miejskiego Ośrodka Kultury oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej. Baza lokalowa MOK-u (duży kubaturowo obiekt, w którym obecnie mieści się MBP, sala widowiskowa na 220 osób, sala kinowa na 20 widzów) pozwala na realizację szerokiego spektrum wydarzeń kulturalnych (spektakli, wystaw, koncertów) oraz prowadzenia warsztatów, zajęć plastycznych i muzycznych dedykowanych praktycznie wszystkim grupom wiekowym. Następuje dalsza poprawa bazy lokalowej placówek kulturalnych działających w Kowarach. Wkrótce do nowej siedziby przeniesiona zostanie Miejska Biblioteka Publiczna (do rozbudowywanego budynku dworca kolejowego), dzięki czemu możliwa będzie poprawa standardu obsługi czytelników oraz możliwości organizacji licznych wydarzeń kulturalnych; • obecnie obserwowane trendy demograficzne, jak również kulturowe i technologiczne wskazują na potrzebę ciągłego udoskonalania form udostępniania kultury: cyfryzację i rozwój multimediów, podejmowanie różnorakich działań służących integracji poszczególnych grup społecznych (Strefa Młodych utworzona w 2025 r.) czy też wzbogacenie oferty kulturalnej dla coraz liczniejszej grupy seniorów.
Sport i rekreacja, infrastruktura wypoczynkowa:	• Gmina posiada bogate tradycje sportowe oparte na aktywności lokalnych klubów (MKS „Olimpia” Kowary, KS Funakoshi Shotokan Karate), organizuje szereg imprez sportowych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, a jej władze wspierają finansowo i organizacyjnie programy wspierające rozwój fizyczny dzieci i młodzieży w ramach zajęć dodatkowych w szkołach i poza nimi; • zlokalizowana w obrębie terenów zurbanizowanych infrastruktura sportowa i rekreacyjno-wypoczynkowa składa się w głównej mierze z obiektów terenowych (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne) zaspokaja podstawowe potrzeby mieszkańców, lecz pewnym deficytem pozostaje brak ogólnodostępnej hali widowiskowo-sportowej czy też krytej pływalni (w pewnym zakresie lukę tę wypełniają szkolne sale gimnastyczne), co ogranicza możliwości organizacji większych wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i społecznych w ciągu całego roku, niezależnie od warunków atmosferycznych. Tego typu obiekty mogłyby również stanowić element infrastruktury bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego; • Gmina posiada ponadprzeciętne warunki przyrodnicze oraz wysokie walory krajobrazowe istotne dla rozwoju turystyki aktywnej (2/3 powierzchni Gminy stanowią lasy, miasto położone jest w obrębie Karkonoszy i Rudaw Janowickich, posiada urozmaiconą rzeźbę terenu z licznymi punktami widokowymi, mało przekształcony jest lokalny krajobraz naturalny i kulturowy, występują tu odpowiednie warunki wietrzne dla rozwoju paralotniarstwa). Potencjał ten nie jest w pełni wykorzystany w kontekście infrastruktury turystycznej: istnieje relatywnie dobrze rozwinięta sieć szlaków pieszych i nieco gorzej rowerowych. Widoczny jest deficyt nowoczesnej infrastruktury odpowiadającej współczesnym trendom aktywnej turystyki: brakuje atrakcyjnie poprowadzonych i dobrze oznakowanych tras rowerowych typu: singletrack i trail, infrastruktury dla kolarstwa grawitacyjnego: freeride, downhill, enduro, w niewielkim stopniu wykorzystywany jest atut położenia w górach (brak rozwoju kompleksu narciarskiego na Podgórzu).
Organizacje pozarządowe i budżet obywatelski:	• w Gminie Miejskiej Kowary funkcjonuje aktywny i zróżnicowany sektor organizacji pozarządowych, wspierający samorząd lokalny – poprzez wsparcie finansowe, organizacyjne, lokalowe - w realizacji zadań publicznych oraz wzmacnianiu kapitału społecznego. Sprostanie nowym wyzwaniom, głównie o charakterze społecznym, będzie wymagało dalszego wzmocnienia współpracy oraz zwiększenia

	zaangażowania mieszkańców w działania obywatelskie i współdecydowanie o rozwoju miasta. • realizowany od 2018 r. Kowarski Budżet Obywatelski stał się już trwałym narzędziem partycypacji społecznej, umożliwiającym mieszkańcom bezpośredni wpływ na kształtowanie przestrzeni miejskiej i poprawę jakości życia w poszczególnych częściach Kowar. Dotychczasowa realizacja licznych projektów inwestycyjnych potwierdza skuteczność tego mechanizmu, jednak ograniczenie budżetu wyłącznie do zadań infrastrukturalnych wskazuje na potrzebę rozważenia w przyszłości szerszego wspierania inicjatyw społecznych i integracyjnych, wzmacniających aktywność obywatelską oraz więzi lokalne.
Współpraca z partnerami zewnętrznymi:	• Gmina Miejska Kowary dysponuje dobrze rozwiniętą siecią partnerstw krajowych i międzynarodowych, która stanowi istotny potencjał rozwojowy miasta, umożliwiając pozyskiwanie środków zewnętrznych, realizację wspólnych projektów transgranicznych oraz wzmacnianie współpracy społecznej, kulturalnej i turystycznej, co sprzyja budowaniu atrakcyjności oraz konkurencyjności gminy w skali lokalnej i ponadlokalnej.
Promocja Gminy:	• konieczne jest stworzenie i wdrożenie spójnej strategii promocji, integrującej działania wszystkich kluczowych interesariuszy, co pozwoli na osiągnięcie efektu synergii działań promocyjnych, wzmacniającej ogólną rozpoznawalność i pozytywny wizerunek miasta; • zauważalny jest rosnący potencjał do budowania marki turystycznej i kulturowej, opierającej się na lokalnym dziedzictwie (Park Miniatur Dolnego Śląska, Muzeum Sentymentów, Kopalnia Podgórze, Kopalnia Uranu Kowary, Przystanek Kowary, Muzeum Rzemiosła Kowar, Karkonoskie Centrum Produktu Lokalnego, Dom Tradycji Miasta Kowary).
Bezpieczeństwo publiczne:	• biorąc pod uwagę wielkość Gminy, dysponuje ona bardzo dobrze rozwiniętym lokalnym systemem bezpieczeństwa i ratownictwa (Komisariat Policji, Miejska Służba Ratownicza, w ramach której funkcjonuje Ochotnicza i Państwowa Straż Pożarna oraz podstacja Pogotowia Ratunkowego). Zmiany klimatyczne i związany z tym wzrost prawdopodobieństwa występowania ekstremalnych zjawisk atmosferycznych wskazuje na potrzebę rozwoju infrastruktury ochrony ludności (obecnie wytypowano na terenie Gminy 24 miejsca schronienia) oraz zwiększania gotowości na występowanie sytuacji kryzysowych; • poziom bezpieczeństwa publicznego w Kowarach należy ocenić jako stosunkowo dobry. W ostatnich latach odnotowano niewielki spadek przestępczości oraz liczby interwencji (w 2022 r. interweniowano 2001 razy, w 2023 r. – 1867 razy, w 2022 r. – 1418 razy). Jednocześnie na dobrym poziomie stała wykrywalność przestępstw: 72,81% w kategorii ogólnej, 65,31% w kategorii kryminalnej i 57,98% w przypadku 7 kategorii przestępstw najbardziej uciążliwych społecznie – wg danych za 2024 r. Jednocześnie w ostatnich latach nie odnotowano żadnych przestępstw o większym ciężarze gatunkowym (rozbój, kradzież rozbójnicza czy wymuszenie rozbójnicze). Wciąż poważnym wyzwaniem jest przeciwdziałanie nadużywaniu alkoholu i środków psychoaktywnych, prowadzonych ponadto jest wiele spraw związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej. Dość poważnym problemem jest również utrzymująca się dość duża liczba zdarzeń drogowych, w tym również z udziałem kierujących pod wpływem alkoholu. W ostatnich latach na drodze wojewódzkiej nr 367 doszło do kilku poważnych wypadków drogowych, w których życie straciło kilka osób; • coraz ważniejszym wyzwaniem dla władz lokalnych oraz społeczności Kowar będą zmiany klimatyczne. W 2024 r. doszło w Kowarach do powodzi, która spowodowała znaczące straty materialne. Oprócz intensywnych, nawalnych opadów, należy się spodziewać coraz częściej występujących silnych wiatrów. Wszystkie te zjawiska wymagają coraz większej uwagi dotyczącej budowania odporności miasta na tego

	typu zdarzenia, lepszego prognozowania zjawisk atmosferycznych oraz skutecznego ograniczania skutków występowania ekstremalnych zdarzeń pogodowych.
WYMIAR GOSPODARCZY:	
Rynek pracy:	• W przeciągu ostatnich 10 lat sytuacja na rynku pracy w Kowarach uległa pewnej poprawie (odnotowano spadek udziału osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym z 6,6% do 5,7% w l. 2015-2024). Przez większość tego okresu stopa bezrobocia notowanego w Kowarach utrzymywała się jednak na poziomie wyższym niż średnia dla powiatu karkonoskiego i województwa dolnośląskiego. Należy zaznaczyć, że problem bezrobocia dotykał w nieco większym stopniu kobiet (w l. 2015-2024 stopa bezrobocia wśród kobiet wahała się w granicach: 5,1% - 7,2%, zaś mężczyzn: 4,1% - 6,8%); • kluczowym problemem dotyczącym lokalnego rynku pracy jest znaczący odsetek osób długotrwale pozostających bez pracy (w r. 2025 długotrwale pozostający bez pracy stanowili 57,8% ogółu bezrobotnych, znaczący udział wśród bezrobotnych miały osoby po 50 r. życia – 34,3%, jeden na pięciu bezrobotnych korzystał ze świadczeń pomocy społecznej. W związku z powyższym, należałoby skoncentrować się na aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych i tych, które przekroczyły 50 r. życia, pozostając bez pracy.
Profil gospodarczy Gminy:	• przemiany społeczno-polityczne na przełomie lat 80-tych/90-tych XX w. doprowadziły do ukształtowania nowej struktury gospodarczej Kowar jako ośrodka usługowo-przemysłowego. Historyczna rola dużych zakładów przemysłowych z kowarską dywanówką na czele – została znacząco ograniczona, a dominujące znaczenie zaczął zyskiwać sektor usług (w 2024 r. 63,0% zatrudnionych pracowało w sektorze usług, 33,3% w przemyśle, 3,7% w rolnictwie). Dane te wskazują na potrzebę dalszego wzmacniania sektora usług, przy jednoczesnym utrzymaniu i modernizacji istniejącej bazy produkcyjnej; • analiza liczby podmiotów gospodarczych działających w Gminie jak również ich struktury wielkościowej prowadzi do dwóch zasadniczych wniosków. Po pierwsze, w badanym okresie, tj. w l. 2009-2025 nastąpił niewielki wzrost liczby tych podmiotów: z 1309 do 1355, co może wskazywać na stabilny charakter lokalnej gospodarki (w okresie tym znacząco spadła liczba podmiotów działających w sektorze rolniczym: z 30 do 17, natomiast w pozostałych sektorach nieznacznie wzrosła: w przemyśle i budownictwie z 310 do 345, w sektorze usług z 969 do 993). Po drugie, w strukturze wielkościowej podmiotów gospodarczych daje się zauważyć wzrost liczby mikroprzedsiębiorstw z 1265 do 1324 w l. 2009-2025 (97,7% wszystkich podmiotów w 2025 r.) oraz spadek liczby małych i średnich przedsiębiorstw (w 2025 r. ich udział w ogólnej liczbie podmiotów wyniósł odpowiednio: 1,9% i 0,4%. Świadczyć to może o wysokim poziomie przedsiębiorczości mieszkańców, ale może wskazywać również na występowanie pewnych barier rozwojowych, utrudniających firmom zwiększanie poziomu zatrudnienia. Wsparcie rozwoju sektora MŚP powinno stanowić jeden z kluczowych kierunków polityki gospodarczej miasta; • bardzo dobry rozwój bazy leczniczej i szpitalnej (Szpital „Bukowiec”, Szpital „Wysoka Łąka”, nieużytkowany kompleks zabudowań poszpitalnych przy ul. Jeleniogórskiej) związanej tradycjami lecznictwa uzdrowiskowego z okresu przedwojennego, obecność jedynego w Polsce inhalatorium radonowego, w połączeniu z bogatymi walorami środowiska przyrodniczego, mogą stanowić solidną podstawę do budowy specjalizacji gospodarczej miasta związanej z usługami dla seniorów (srebrna gospodarka), rehabilitacją, profilaktyką zdrowotną i turystyką zdrowotną i być jednym z najważniejszych wyróżników konkurencyjności Kowar w skali regionu; • lokalna baza noclegowa ma charakter rozdrobniony i w głównej mierze opiera się na stale rosnącej liczbie apartamentów turystycznych (często pojedynczych lokalach) i

	w znacznie mniejszym stopniu na usługach oferowanych przez kompleksy hotelowe (Jelenia Struga) oraz ośrodki wypoczynkowe (Ośrodek Wojków). Stosunkowo słaby poziom rozwoju bazy noclegowej oraz usług okołoturystycznych (np. branży gastronomicznej) w połączeniu z istniejącymi walorami przyrodniczymi Gminy oraz atrakcjami turystycznymi opartymi na górniczo-przemysłowych tradycjach Kowar wskazuje, że turystyka może być jednym z filarów rozwoju gospodarczego, lecz nie jedyną, dominującą funkcją tego miasta jak ma to miejsce w sąsiednich kurortach turystycznych, od dziesięcioleci opierających swój rozwój niemal wyłącznie na turystyce; • działające w Kowarach przedsiębiorstwa produkcyjne od lat funkcjonują na terenach dawnych, historycznie ukształtowanych stref przemysłowych. Obecna skala produkcji nie wskazuje na potrzebę poszerzenia istniejących stref przemysłowych ani wyznaczenia nowych stref, co więcej istnieją jeszcze znaczne rezerwy terenowe dla działalności produkcyjnej - na jednej z nieruchomości w Kowarach powstała w 2017 r. podstrefa Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, czekająca wciąż na zagospodarowanie. Obecna sytuacja wskazuje na potrzebę prowadzenia aktywnej polityki inwestycyjnej ukierunkowanej na pozyskiwanie nowych inwestorów oraz bardziej efektywne wykorzystanie dostępnych terenów gospodarczych.
Finanse samorządowe:	• jak wskazuje analiza danych za lata 2008-2024, Gmina dysponuje stabilnymi zasobami finansowymi. W okresie tym nastąpił znaczący wzrost dochodów budżetowych, zarówno w ujęciu nominalnym jak i realnym. Rosły dochody własne, dochody majątkowe oraz wpływy z udziałów w podatkach PIT i CIT, co świadczy o wzmacnianiu potencjału finansowego samorządu i jego zdolności do współfinansowania przedsięwzięć rozwojowych. Szczególnie korzystny jest wzrost dochodów majątkowych oraz środków pozyskiwanych zewnętrznie, niezbędnych do finansowania aktualnych jak i planowanych przedsięwzięć infrastrukturalnych; • struktura wydatków wskazuje na znaczące obciążenie budżetu zadaniami bieżącymi, zwłaszcza w obszarze oświaty, gospodarki komunalnej, pomocy społecznej i administracji. Jednocześnie w 2024 r. odnotowano wyraźny wzrost udziału wydatków inwestycyjnych do 20,7% ogółu wszystkich wydatków, co potwierdza zdolność gminy do realizacji przedsięwzięć rozwojowych. W dłuższej perspektywie kluczowym wyzwaniem będzie utrzymanie wysokiej aktywności inwestycyjnej przy jednoczesnym zapewnieniu finansowania rosnących wydatków bieżących.
WYMIAR PRZESTRZENNY:	
Zasoby środowiska kulturowego:	• Kowary posiadają swoje „genius loci” zw. z bogatymi tradycjami górniczymi (w szczególności zw. z wydobyciem rud uranu po II wojnie światowej), przemysłowymi (produkcja dywanów, włókiennictwo) i uzdrowiskowymi. To najbardziej zabytkowy ośrodek miejski w powiecie karkonoskim, pod względem liczby obiektów wpisanych do rejestru zabytków plasujący się na 11 miejscu wśród 93 miast woj. dolnośląskiego. Miasto posiada 4 założenia pałacowe/ogrodowe (założenie w Ciszycy jest jednym z założeń tworzących pomnik historii pn. „Pałace i parki krajobrazowe Kotliny Jeleniogórskiej”), 2 zespoły zabudowy sanatoryjnej, cenny nowożytny układ urbanistyczny, rozwinięty wzdłuż rz. Jedlicy (dzięki kilkudziesięciu mostkom i przepustom łączącym zabudowania po obu stronach Jedlicy, Kowary zyskały miano „Wenecji Karkonoszy”); • duże bogactwo zasobów kulturowych Gminy wymaga stałego wysiłku związanego z ich odnową i działaniami rewitalizacyjnymi, pozwalającymi nie tylko na utrzymanie zabytkowego charakteru wielu obiektów, ale również nadanie im nowych, dobrze wpisujących się w kierunki rozwoju Gminy funkcji. Niezbędna przy tym będzie koordynacja działań rewitalizacyjnych, których prowadzenie wymagać będzie nie tylko odpowiedniej koordynacji, ale również sięgnięcia po środki zewnętrzne.

Struktura użytkowania oraz własności gruntów:	• dominujący udział w strukturze użytkowania terenu w Gminie mają grunty leśne (65,58%), następnie grunty rolne (22,65%), grunty zabudowane i zurbanizowane zajmowały 11,02% (w tym tereny mieszkaniowe – 3,24% i drogi – 2,59%) pow. całkowitej Gminy wg danych za 2025 r. Wg tych samych danych: największym w Gminie właścicielem gruntów był Skarb Państwa (70,39% pow. Gminy), następnie osoby fizyczne (17,60% pow. Gminy), Gmina Miejska Kowary wraz z jej jednostkami (9,87% pow. Gminy).
Zagospodarowanie przestrzenne:	• najważniejszym wyzwaniem rozwojowym dla systemu planowania przestrzennego pozostaje poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej Kowar. Historycznie ukształtowana, zróżnicowana struktura urbanistyczna Kowar, obejmująca Śródmieście, Wojków, Krzaczynę i Podgórze, stanowi istotny walor krajobrazowy i kulturowy, jednak wciąż widoczny jest niewystarczający poziom integracji komunikacyjnej, infrastrukturalnej i funkcjonalnej pomiędzy poszczególnymi częściami miasta oraz ich powiązań z centrum; • realizacja polityki przestrzennej Gminy w swym zasadniczym kształcie odbywa się od ponad 25 lat na podstawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary (2000 r.), które od tego czasu doczekało się kilku zmian obejmujących poszczególne fragmenty Gminy. W ramach studium zdefiniowano kilka strategicznych kierunków działań, obejmujących: budownictwo mieszkaniowe, strefy usługowo-przemysłowe, rewaloryzację istniejącej tkanki budowlanej, turystykę i rekreację, komunikację, ochronę gruntów rolnych i leśnych. Gmina w 80% pokryta jest planami miejscowymi (pokrycie planami dla terenów zainwestowanych i planowanych pod zainwestowani wynosi 100%). Aktualnie funkcjonuje 40 planów miejscowych, z czego 38 uchwalono na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym; • w lutym 2025 r. przystąpiono do sporządzenia planu ogólnego Gminy Miejskiej Kowary. Jego projekt oparto na dotychczasowej polityce przestrzennej Gminy wyrażonej w studium oraz w planach miejscowych. W projekcie tym nie przewidziano wyznaczenia obszaru uzupełnienia zabudowy oraz odstąpiono od ustalenia gminnych standardów dostępności infrastruktury społecznej; • w celu pełniejszego wykorzystania potencjału rozwojowego miasta wskazane wydaje się być uzupełnienie lokalnej polityki przestrzennej o dodatkowe (fakultatywne) instrumenty prawne, wspierające zarządzanie przestrzeniami publicznymi oraz rewitalizację obszarów zdegradowanych (m.in. uchwała krajobrazowa, Gminny Program Rewitalizacji).
Ruch budowlany:	• w badanym okresie (l. 2016-2025) liczba wszystkich udzielonych pozwoleń na budowę ulegała znacznym wahaniom (kształtowała się w zakresie 40-139/rok). Podobnie, znacznym wahaniom ulegała liczba pozwoleń na realizację inwestycji mieszkaniowych (od 8 do 18 w badanym okresie, przeciętnie 16/rok) w większości związanych z realizacją zabudowy jednorodzinnej. Znacznie rzadziej pozwolenia dotyczyły realizacji obiektów usługowych. Największą grupę pozwoleń na budowę stanowiły te, które dotyczyły remontów, modernizacji istniejących budynków, budowy nowych obiektów gospodarczych i garaży oraz montażu instalacji gazowych.
Infrastruktura techniczna i transportowa:	• Gmina charakteryzuje się dobrym poziomem wyposażenia w podstawowe systemy infrastruktury komunalnej (poziom zwodociągowania i skanalizowania miasta sięga 99%, z sieci gazowej korzysta blisko 89% Kowarzan, miasto posiada dobrze zorganizowany system gospodarki odpadami, a świadomość społeczna dot. potrzeby segregacji odpadów wciąż rośnie); • niezbędne będzie podjęcie działań związanych z budową nowych ujęć wody w celu zabezpieczenia potrzeb ludności oraz ograniczenia ryzyka wystąpienia okresowych przerw w dostawach wody (szczególnie w lecie). Inną ważną kwestią będzie rozbudowa oraz modernizacja istniejącej sieci wodociągowej (wodociągi zbudowane

	przed 1945 r. stanowią 35% tej sieci). Istotnym deficytem jest niski poziom rozwoju ciepłownictwa - relatywnie niewielka część mieszkańców Gminy (gł. tereny zabudowy wielorodzinnej) posiada dostęp do ciepłowni i scentralizowanego systemu grzewczego; • wysoka wartość przyrodniczo-krajobrazowa Gminy stanowi mocny argument przemawiający za ograniczeniem wykorzystania tradycyjnych źródeł energii dla zaspokojenia potrzeb komunalnych oraz poszukiwania ich ze źródeł odnawialnych. Z uwagi na objęcie większej części Gminy ochroną prawną, realizacja inwestycji związanych z budową farm fotowoltaicznych i wiatrowych może mieć ograniczony charakter (w szczególności odnosi się to do energetyki wiatrowej). W tym kontekście właściwym kierunkiem powinno być dokładne rozpoznanie zasobów wód podziemnych, w tym geotermalnych i rzetelna ocena możliwości i poziomu wykorzystania ich m.in. do celów leczniczych i komunalnych (gł. grzewczych) w powiązaniu z innymi, współcześnie stosowanymi technologiami (m.in. pompami ciepła) jako kluczowego działania na rzecz poprawy jakości powietrza; • droga wojewódzka nr 367 oraz powiatowa nr 2780D tworzą szkielet komunikacyjny miasta. Coraz większe obciążenie ruchem tranzytowym w okresie sezonu urlopowego (ciągi te łączą drogę ekspresową S3 z Karpaczem i pozostałymi miejscowościami turystycznymi) może prowadzić nie tylko do powstawania zatorów i paraliżu komunikacyjnego części centrum Kowar, jak również utrudnić możliwość przemieszczania się pomiędzy skrajnie położonymi częściami Kowar a ich centrum (Krzaczyna i Wojków). Niezbędna zatem wydaje się modernizacja układu komunikacyjnego, poprzez budowę nowych odcinków dróg, przebudowę najważniejszych skrzyżowań w celu lepszej integracji przestrzennej centrum miasta z jego peryferiami; • zakres usług komunikacji zbiorowej obejmującej gminę w zakresie jej powiązania z większymi ośrodkami w regionie - jest dalece niesatysfakcjonujący (Kowary mają bezpośrednie połączenia autobusowe/busowe tylko z Karpaczem, Jelenią Górą i sąsiednimi gminami). Od kilku lat w mieście funkcjonuje komunikacja miejska (4 linie łączące śródmieście z Wojkowem i Podgórzem). Planuje się odbudowę linii kolejowej nr 308 relacji Jelenia Góra – Kowary - Kamienna Góra. Posiadająca duży potencjał krajobrazowy linia ma szansę stać się nie tylko nową atrakcją turystyczną, ale również wygodnym środkiem lokomocji dla turystów (pieszych i rowerzystów) planujących wypad w Rudawy Janowickie czy wschodnią część Karkonoszy.
WYMIAR KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWY:	
Zasoby środowiska przyrodniczego:	• lokalizacja Gminy na styku Karkonoszy, Rudaw Janowickich i Kotliny Jeleniogórskiej, znaczące deniwelacje terenu oraz duże zróżnicowanie jego rzeźby, obecność licznych cennych obiektów geologicznych, geomorfologicznych i krajobrazowych stanowią jeden z kluczowych endogenicznych czynników rozwoju Kowar, będąc podstawą dalszego rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych; • z uwagi na budowę geologiczną (położenie w obrębie bloku karkonosko-izerskiego oraz niecki śródsudeckiej) swój rozwój przez niemal cały okres swojego istnienia, Kowary zawdzięczały wydobyciu rud żelaza, w mniejszym stopniu rud miedzi i ołowiu, a bezpośrednio po II wojnie światowej rud uranu. Z uwagi na znaczące wyczerpanie złóż, kwestie przyrodnicze (objęcie ochroną prawną większej części miasta) nie prowadzi się już w Kowarach działalności górniczej. Tym niemniej, bogate dziedzictwo górnicze i geologiczne to tworzy potencjał dla rozwoju geoturystyki, turystyki industrialnej oraz działań edukacyjnych, wzmacniających atrakcyjność miasta i jego markę; • za sprawą warunków geologicznych w perspektywie najbliższych lat istotnym dla rozwoju Gminy zasobem mogą stać się wody radoczynne i termalne. Północna cześć miasta znajduje się w zasięgu złoża wód termalnych „Karpniki”, które ze względu na swoje właściwości są wodami potencjalnie leczniczymi. Jednym z działań

	priorytetowych w perspektywie najbliższych 10 lat powinno być ustalenie wielkości i charakterystyki zasobów wodnych Gminy, w tym wskazanie kierunków ich wykorzystania w powiązaniu ze specyfiką miasta (uzdrowiskowe tradycje miasta, obecność placówek leczniczych) i walorami przyrodniczymi (poprawa jakości powietrza poprzez potencjalne wykorzystanie geotermii do celów grzewczych); • ponad 65% powierzchni Gminy zajmują lasy, które w całości posiadają charakter ochronny (47% ich powierzchni to lasy wodochronne, 43% to lasy przeznaczone do masowego wypoczynku, 10% to lasy o funkcji glebochronnej). Ekosystemy nieleśne na omawianym terenie reprezentują łąki i pastwiska, zwykle o charakterze antropogenicznym, rzadziej o charakterze naturalnym lub zbliżonym do naturalnego. Szczególna koncentracja cennych przyrodniczo siedlisk oraz największe bogactwo fauny i flory występuje w granicach Karkonoskiego Parku i jego otuliny, a także w obrębie Rudawskiego Parku Krajobrazowego. Jedną z kluczowych kwestii warunkujących dalszy, zrównoważony rozwój Gminy powinno być nadanie priorytetu wszelkim działaniom na rzecz ochrony zasobów leśnych i przyrodniczych, co z jednej strony umożliwi rozwój najważniejszych funkcji miasta, a z drugiej złagodzi skutki zmian klimatycznych; • około 23% powierzchni Gminy zajmują użytki rolne (67% powierzchni zajmują łąki i pastwiska, 30% grunty orne). Pod względem jakości gleb, dominują tu wyłącznie grunty niższych klas bonitacyjnych: V i IV klasy bonitacyjnej (odpowiednio: 60% i 39%). Ponad 80% gleb w Kowarach wymaga zabiegów agrotechnicznych, pewien problem stanowi również ich erozja - szczególnie widoczna na wyżej położonych terenach. Relatywnie niska jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz niekorzystne warunki terenowe i klimatyczne wskazują na niewielkie znaczenie rolnictwa dla rozwoju Gminy, natomiast większy potencjał posiada wykorzystanie terenów otwartych dla funkcji przyrodniczych, krajobrazowych i rekreacyjnych.
Klimat i zmiany klimatyczne:	• warunki klimatyczne Kowar determinowane są ich położeniem na styku Karkonoszy, Rudaw Janowickich i Kotliny Jeleniogórskiej, co przekłada się na dużą ich zmienność przestrzenną, wysokie sumy opadów, długi okres zalegania pokrywy śnieżnej, dużą frekwencją występowania silnych wiatrów, krótkim okresem wegetacyjnym. Warunki te mogą sprzyjać rozwojowi turystyki całorocznej, lecz stanowią wyzwanie (zmienność warunków pogodowych) dla odporności lokalnej infrastruktury oraz rolnictwa; • wśród obszarów i sektorów szczególnie narażonych na zmiany klimatu na terenie Kowar można wyróżnić: bioróżnorodność, gospodarkę wodną i rolnictwo. W perspektywie r. 2050 obszar Gminy będzie zagrożony w głównej mierze występowaniem silnych wiatrów i burz (ocena ekspozycji na te zjawiska: bardzo wysoka), w stopniu umiarkowanym (średnim) miasto będzie narażone na występowanie fal chłodów, deszczy nawalnych i długich okresów bezopadowych oraz w małym stopniu na takie zjawiska jak: fale upałów czy występowanie „dni gorących”. W związku z powyższym, podstawowym kierunkiem działań niezbędnych dla właściwej egzystencji miasta powinno być budowanie odporności Gminy poprzez ochronę ekosystemów, racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi oraz inwestycje w zieloną i błękitną infrastrukturę, zwiększające zdolność adaptacji do zmieniających się warunków klimatycznych.
Zagrożenia środowiskowe:	• obszar Gminy charakteryzuje się stosunkowo wysoką podatnością na zagrożenia o charakterze naturalnym, w pewnym stopniu stanowiące pokłosie zmian klimatycznych. Wśród tych najpoważniejszych należy wymienić zagrożenie suszą: Gminę zalicza się do obszarów o ekstremalnym zagrożeniu suszą atmosferyczną (IV stopień z 4 możliwych), o słabym zagrożeniu suszą rolniczą (I stopień z 4 możliwych), o silnym zagrożeniu suszą hydrologiczną (III stopień w skali 4-stopniowej) i o ekstremalnym zagrożeniu suszą hydrogeologiczną (IV stopień z 4 możliwych). Stosunkowo poważnym zagrożeniem od lat pozostają powodzie, które

	w l. 1997 i 2024 wyrządziły poważne straty materialne. W Kowarach zagrożenie to wiąże się z rz. Jedlicą jako ciekiem górskim, cechującym się zdolnością do gwałtownych wezbrań. Jedlica (niemal na całym odcinku przepływającym przez Kowary) znajduje się w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%) oraz raz na sto lat (Q1%). Najmniej prawdopodobne jest ryzyko wystąpienia powodzi o ekstremalnym charakterze – raz na 500 l. (Q0,2%) - w rejonie ul. Jeleniogórskiej oraz u ujścia Kalnicy do Jedlicy. Teren Gminy nie jest zagrożony podtopieniami; • głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w Gminie pozostaje niska emisja (wyraźny wzrost zanieczyszczenia powietrza obserwowany jest w okresie jesienno-zimowym), na którą nakłada się transport kołowy (po oddaniu do użytku drogi ekspresowej S3 znacząco zwiększył się ruch pojazdów zmierzających do podkarkonoskich kurortów). Niezadowalający jest stan jakości wód Jedlicy (potencjał ekologiczny rzeki oceniono jako umiarkowany, stan chemiczny – poniżej dobrego); • obecność promieniotwórczego gazu szlachetnego - radonu i jego zdolność do przenikania na powierzchnię terenu stanowi istotne zagadnienie dla rozwoju budownictwa (blisko 40% powierzchni miasta stanowi obszar, na którym potencjał radonowy jest wysoki – pow. 50 kBq/m^3). Z tego też powodu konieczne jest stosowanie takich rozwiązań technicznych, które ograniczają lub eliminują ryzyko przedostawania się radonu do wnętrz budynków. Na obszarze Gminy zidentyfikowano kilka miejsc, narażonych na ryzyko występowania ruchów masowych. Z uwagi na swoje położenie nie stanowią one jednak zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi, mienia oraz infrastruktury technicznej.
Ochrona przyrody i krajobrazu:	• obszary chronione (Karkonoski Park Narodowy, Rudawski Park Krajobrazowy, obszary Natura 2000: PLC020001 Karkonosze i PLH020011 Rudawy Janowickie) zajmują 71,3% powierzchni Gminy (wraz ze swoimi otulinami obejmują aż 90,5% jej powierzchni). Tak znaczący udział terenów chronionych w całkowitej powierzchni Gminy wskazuje na potrzebę traktowania kwestii ochrony zasobów przyrodniczych jako priorytetu przy ustalaniu kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego. Jednocześnie nie należy uznawać tego jako bariery rozwoju (brak możliwości rozwoju niektórych gałęzi przemysłu) lecz szansy (np. skoncentrowanie się na wykorzystaniu walorów przyrodniczo-krajobrazowych na potrzeby rozwoju turystyki czy lecznictwa uzdrowiskowego); • zgodnie z projektem Audytu Krajobrazowego Województwa Dolnośląskiego Kowary położone są w zasięgu 2 krajobrazów priorytetowych, zajmujących 74,4% powierzchni miasta (02-332.37-06 Karkonosze - Skalny Stół i okolice, 02-332.38-03 Rudawy Janowickie - Skalnik i okolice). Z uwagi na zidentyfikowane walory krajobrazowe Gminy coraz ważniejsza staje się dbałość o właściwe kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej Kowar i zachowanie ich najcenniejszych elementów oraz umiejętne realizowanie i wpisywanie nowej zabudowy w historyczny kontekst tego miasta.

2. KIERUNKI ROZWOJU GMINY MIEJSKIEJ KOWARY

2.1. Misja i wizja rozwoju Gminy

Określenie misji Gminy Miejskiej Kowary służy nadaniu kierunku jej rozwoju co najmniej w perspektywie lat 2026-2035 oraz zarysowywuje ogólne ramy dla najważniejszych działań władz lokalnych, służących realizacji przyjętych celów i zadań rozwojowych oraz ogniskuje się wokół

kluczowych wartości, które stanowić będą dla nich kierunkowskaz w prowadzeniu procesu rozwoju. Misję tę ujęto w następujący sposób:

Dążenie do osiągnięcia wysokiego poziomu zaspokojenia potrzeb i aspiracji lokalnej społeczności, będące główną siłą napędową działania władz Gminy Miejskiej Kowary oraz jej mieszkańców, oparte jest na szacunku wobec lokalnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz bogactwa tradycji i dziedzictwa materialnego. Wartości te stanowią podstawę budowania nowoczesnej Gminy, gotowej sprostać wyzwaniom przyszłości.

Wizja Gminy Miejskiej Kowary stanowi próbę wyobrażenia sobie w jakim miejscu powinno znaleźć się to miasto i jego mieszkańcy w perspektywie roku 2035. Jest to obraz Kowar, który powstaje w drodze wspólnego wysiłku władz samorządowych, lokalnych liderów, mieszkańców, przedsiębiorców oraz wszystkich tych, którzy chcą mieć wpływ na przyszłość swojej małej ojczyzny. Wskazuje się w niej docelowy, pożądany stan funkcjonowania Gminy, odpowiadający zamierzeniom, aspiracjom i oczekiwaniom jej mieszkańców, które opierają się w głównej mierze na wykorzystaniu własnych zasobów i możliwości rozwojowych. Z jednej strony oczekiwany obraz przyszłości miasta powinien być ambitny i odważny, z drugiej zaś – nie można go budować tylko na marzeniach. Wizja bowiem powinna uwzględniać skalę oraz realny potencjał i ograniczenia rozwojowe Gminy. Wizję tę sformułowano w następujący sposób:

Kowary w roku 2035 będą miastem zapewniającym wysoką jakość życia, korzystającym ze swoich unikalnych walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych do kreowania nowoczesnej, odpornej i zrównoważonej gospodarki lokalnej. Będą miejscem inspirującym i przyjaznym mieszkańcom, otwartym na przedsiębiorców i turystów, oferującym atrakcyjne warunki do zamieszkania, pracy, wypoczynku i rozwoju. Fundamentem trwałego rozwoju miasta będzie pielęgnująca swoje dziedzictwo kulturowe, historyczne i przyrodnicze zintegrowana i otwarta na współpracę społeczność lokalna.

2.2. Cele strategiczne rozwoju Gminy

Strategia w głównej mierze powstaje w oparciu o wnioski wynikające z Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Miejskiej Kowary. Uwzględniono również opinie dotyczące pożądanych kierunków rozwoju Gminy, wyrażane przez uczestników warsztatów strategicznych oraz osoby biorące udział w konsultacjach społecznych.

Podstawowym zadaniem każdej strategii rozwoju gminy jest wskazanie celów jej rozwoju. Cele rozwojowe opisują stan docelowy, będący wynikiem wdrożenia strategii rozwoju. Powinny stanowić one odpowiedź na wnioski wypływające z diagnozy. Wśród celów rozwojowych najbardziej ogólny i zgeneralizowany charakter posiadają cele strategiczne, które posiadają

charakter długofalowy, wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju gminy oraz odpowiadają na pytanie: „co chcemy osiągnąć?".

Cele te sformułowano w taki sposób, aby realne było ich osiągnięcie w założonym horyzoncie czasowym (do 2035 r.) oraz aby na ich podstawie możliwe było wskazanie celów operacyjnych/kierunków działań oraz zadań i projektów rozwojowych. Zgodnie z art. 10e ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym w strategii rozwoju gminy określa się cele strategiczne w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowisko-klimatycznym.

Tabela 2. Cele strategiczne rozwoju Gminy Miejskiej Kowary w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym

WYMIARY CELÓW STRATEGICZNYCH:	Lp.	NAZWA CELU STRATEGICZNEGO:
SPOŁECZNY:	1.	**ŁAGODZENIE SKUTKÓW KRYZYSU DEMOGRAFICZNEGO POPRZEZ KSZTAŁTOWANIE ODPOWIEDNICH WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW ORAZ ROZWÓJ WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG ZASPOKAJAJĄCYCH ICH POTRZEBY**
	2.	**BUDOWANIE AKTYWNEJ, ZINTEGROWANEJ I BEZPIECZNEJ ORAZ OTWARTEJ NA WSPÓŁPRACĘ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ**
GOSPODARCZY:	3.	**WZROST KONKURENCYJNOŚCI ISTNIEJĄCYCH PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH ORAZ ZATRUDNIENIA, ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI OPARTEJ NA WSPÓŁPRACY PONADLOKALNEJ I WYKORZYSTANIU TRANSGRANICZNEGO POŁOŻENIA**
	4.	**WYKORZYSTANIE WALORÓW MIASTA DO BUDOWANIA JEGO POZYTYWNEGO OBRAZU ORAZ ROZWOJU USŁUG ZDROWOTNYCH, UZDROWISKOWYCH I TURYSTYCZNYCH JAKO WAŻNYCH GAŁĘZI LOKALNEJ GOSPODARKI**
PRZESTRZENNY	**5.**	**INTEGRACJA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA ORAZ POPRAWA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ MIASTA ORAZ JEGO TERENÓW**
KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWY	**6.**	**RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWYMI MIASTA ORAZ JEGO ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU**

2.3. Cele operacyjne/kierunki działań oraz zadania i projekty służące rozwojowi Gminy

Zakłada się, że osiągnięciu celów strategicznych, przedstawionych w powyższej tabeli służyć będzie realizacja 16 celów operacyjnych/kierunków działań. Cele operacyjne odnoszą się do średniego horyzontu czasowego, wskazując narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Odpowiadają one na pytanie: „jak chcemy to osiągnąć?". Z kolei o kierunkach działań mówi się, że są to kierunki koncentracji wspólnych wysiłków, obejmujących zarówno: aktywność programową, finansową i organizacyjną, podejmowanych przez interesariuszy procesu rozwoju gminy: samorząd

lokalny, partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Kierunki działań odpowiadają na pytanie: „co jest do zrobienia?”

Cele operacyjne/kierunki działań stanowią punkt wyjścia dla wyróżnienia sformułowanych dla ich osiągnięcia zadań i projektów rozwojowych, wynikających z analizy treści Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Miejskiej Kowary oraz wniosków i opinii złożonych do projektu Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026-2035 w trakcie konsultacji społecznych oraz procedury opiniowania. Realizacja celów strategicznych, operacyjnych oraz związanych z tym zadań podporządkowana jest wiodącemu współcześnie paradygmatowi rozwoju, tj. idei rozwoju zrównoważonego (*ang. sustainable development*) – koncepcji rozwoju społeczno-gospodarczego, wedle której należy dążyć do zaspokojenia potrzeb dzisiejszej populacji ludzkiej bez ograniczania szans przyszłych pokoleń. Opiera się to na trwałej równowadze między trzema filarami: środowiskowym (ochrona zasobów), społecznym (sprawiedliwość) i ekonomicznym (wzrost).

Dla potrzeb realizacji 6 celów strategicznych i 16 celów operacyjnych/kierunków działań przewidziano wdrożenie 84 zadań i projektów rozwojowych (32 w wymiarze społecznym, 19 w wymiarze gospodarczym, 15 w wymiarze przestrzennym i 18 w wymiarze klimatyczno-środowiskowym).

Tabela 3. Cele strategiczne i cele operacyjne/kierunki działań Gminy Miejskiej Kowary oraz przyporządkowane im zadania i projekty rozwojowe w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym

WYMIAR SPOŁECZNY:		
1.	**CEL STRATEGICZNY:**	**ŁAGODZENIE SKUTKÓW KRYZYSU DEMOGRAFICZNEGO POPRZEZ KSZTAŁTOWANIE ODPOWIEDNICH WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW ORAZ ROZWÓJ WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG ZASPOKAJAJĄCYCH ICH POTRZEBY**
1.1.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Poprawa jakości i dostępności zasobów mieszkaniowych**
1.1.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Wspieranie działań związanych z modernizacją, w tym termomodernizacją oraz remontami istniejącego zasobu mieszkaniowego.
1.1.2.		Racjonalne gospodarowanie komunalnym zasobem mieszkaniowym.
1.1.3.		Ograniczanie liczby pustostanów poprzez wspieranie działań na rzecz ich ponownego wykorzystania na cele mieszkaniowe.
1.1.4.		Rozwój różnych form budownictwa społecznego oraz sposobów udostępniania zasobu mieszkaniowego dedykowanego młodym rodzinom oraz pracownikom lokalnych firm.
1.2.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Rozwój i podnoszenie jakości usług kluczowych dla życia rodzinnego i edukacji**
1.2.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Rozwój systemu wsparcia dla rodzin z małymi dziećmi, w tym opieki żłobkowej i przedszkolnej.
1.2.2.		Dostosowanie sieci szkół podstawowych do wyzwań demograficznych i poprawa warunków kształcenia dzieci.

1.2.3.		Ograniczenie odpływu absolwentów kowarskich szkół podstawowych poprzez wzbogacenie oferty dydaktycznej i atrakcyjnych form kształcenia oferowanych przez Zespół Szkół Ogólnokształcących im. S. Lema oraz rozwój jej potencjału zw. z kształceniem młodzieży ze szczególnymi potrzebami.
1.2.4.		Rozwój poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.
1.3.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Rozwój wysokiej jakości usług opiekuńczych i zdrowotnych oraz wzmacnianie systemu opieki nad seniorami**
1.3.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Współpraca z podmiotami ochrony zdrowia, pomocy społecznej i organizacjami pozarządowymi na rzecz zwiększania dostępności usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczych dla seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami, w tym również z wykorzystaniem nowoczesnych technologii (np. teleopaski, telemedycyna, aplikacje na telefon).
1.3.2.		Wykorzystanie potencjału lokalnej infrastruktury społecznej i usług rehabilitacyjno-zdrowotnych jako bazy dla rozwoju usług medycznych i opiekuńczych dla dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym.
1.3.3.		Realizacja programów profilaktyki zdrowotnej skierowanych do wszystkich grup wiekowych.
1.4.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Rozwijanie polityki społecznej służącej przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu**
1.4.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Wsparcie dla osób i grup społecznych zagrożonych występowaniem najpoważniejszych zjawisk patologicznych: alkoholizmu, narkomanii, przemocy w rodzinie i ubóstwa.
1.4.2.		Inicjowanie i realizacja działań zw. z integracją społeczną i aktywizacją zawodową mniejszości etnicznych.
1.4.3.		Aktywizacja i wzrost udziału seniorów oraz osób ze szczególnymi potrzebami w życiu społecznym.
1.4.4.		Aktywizacja społeczna młodzieży oraz tworzenie warunków do jej aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym i publicznym miasta.
1.4.5.		Aktywizacja mieszkańców w wieku produkcyjnym, poprzez tworzenie oferty odpowiadającej jej potrzebom, zainteresowaniom oraz zwiększanie ich udziału w życiu społecznym i kulturalnym miasta.
2.	**CEL STRATEGICZNY:**	**BUDOWANIE AKTYWNEJ, ZINTEGROWANEJ I BEZPIECZNEJ ORAZ OTWARTEJ NA WSPÓŁPRACĘ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ**
2.1.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Wspieranie inicjatyw obywatelskich oraz współpracy ponadlokalnej, rozwój nowoczesnego systemu zarządzania miastem**
2.1.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Wspieranie rozwoju Kowarskiego Budżetu Obywatelskiego.
2.1.2.		Zorganizowanie Centrów Aktywności Lokalnej w 4 lokalizacjach (centrum Kowar, Wojków, Krzaczyna, Podgórze).
2.1.3.		Wzrost poziomu aktywności mieszkańców w ramach lokalnej sieci organizacji pozarządowych.
2.1.4.		Stworzenie forum współpracy pomiędzy władzami samorządowymi, biznesem, organizacjami pozarządowymi i zarządcami/administratorami

		obszarów cennych przyrodniczo, objętych ochroną prawną.
2.1.5.		Rozwój współpracy z gminami partnerskimi oraz w ramach organizacji ponadlokalnych, zacieśnianie współpracy z sąsiednimi samorządami polskimi i czeskimi w zakresie budowy wspólnej infrastruktury komunikacyjnej, rozwoju transportu publicznego, budowy liniowej infrastruktury turystycznej.
2.1.6.		Rozwój e-usług publicznych, rozwój narzędzi wspierających konsultacje społeczne, wdrożenie technologii satelitarnych, systemów GIS i sztucznej inteligencji w planowaniu rozwoju miasta, ochronie środowiska i przeciwdziałaniu zmianom klimatu, w tym zapewnienie dostępu do tych usług zgodnie z ustawą o dostępności cyfrowej.
2.2.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu oraz wspieranie rozwoju zainteresowań**
2.2.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Modernizacja i rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej dla dzieci, młodzieży i dorosłych, w tym budowa wielofunkcyjnej hali sportowej i krytej pływalni oraz zagospodarowanie placu dla potrzeb organizacji imprez kulturalno-rozrywkowych (rejon skrzyżowania ul. Kamiennogórskiej i Karkonoskiej) o powierzchni co najmniej 10 ha.
2.2.2.		Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży we współpracy z lokalnymi instytucjami kulturalnymi, sportowymi i organizacjami pozarządowymi w zakresie edukacji kulturalnej, przyrodniczej i regionalnej.
2.2.3.		Rozwijanie oferty spędzania wolnego czasu uwzględniającego potrzeby osób w wieku produkcyjnym oraz seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami.
2.2.4.		Wzbogacenie kalendarza imprez sportowo-kulturalnych oraz zacieśnianie współpracy z organizacjami organizującymi wydarzenia o randze ponadlokalnej, w tym stworzenie i rozwój jednej rozpoznawalnej, cyklicznej imprezy kulturalnej będącej wizytówką Kowar, wzmacniającej tożsamość i rozpoznawalność miasta oraz jego atrakcyjność turystyczną.
2.2.5.		Udostępnianie obiektów zabytkowych dla potrzeb organizacji wydarzeń kulturalnych.
2.3.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego i ochrony ludności**
2.3.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Wspieranie służb odpowiedzialnych za ochronę zdrowia, życia i mienia ludności oraz wzmacnianie systemu zarządzania kryzysowego, obrony cywilnej, prowadzenie działań na rzecz rozbudowy systemu miejsc schronienia.
2.3.2.		Poprawa poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz rozwój oferty edukacyjnej i szkoleniowej dla mieszkańców w każdym wieku w zakresie bezpieczeństwa, samoobrony, udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej oraz właściwego reagowania w sytuacjach zagrożenia.
2.3.3.		Podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej poprzez dbałość o porządek i właściwe utrzymanie terenów zielonych oraz miejsc rekreacji, w szczególności eliminowanie miejsc nadmiernie zarośniętych i trudno dostępnych, sprzyjających gromadzeniu się osób oraz zachowaniom zagrażającym bezpieczeństwu mieszkańców.
2.3.4.		Rozwój monitoringu miejskiego, w tym monitoringu jakości powietrza i wody oraz systemu ostrzegania mieszkańców przed zagrożeniami.
2.3.5.		Poprawa cyberbezpieczeństwa i ochrona infrastruktury krytycznej.

WYMIAR GOSPODARCZY:		
3.	**CEL STRATEGICZNY:**	**WZROST KONKURENCYJNOŚCI ISTNIEJĄCYCH PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH ORAZ ZATRUDNIENIA, ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI OPARTEJ NA WSPÓŁPRACY PONADLOKALNEJ I WYKORZYSTANIU TRANSGRANICZNEGO POŁOŻENIA**
3.1.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości i jej innowacyjności oraz rozwijanie współpracy gospodarczej w wymiarze ponadlokalnym i transgranicznym**
3.1.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Wspieranie przez samorząd mikro- i małych przedsiębiorstw jako podstawy lokalnej gospodarki poprzez realizację przyjaznej polityki w zakresie podatków i opłat lokalnych, stymulującej ich rozwój.
3.1.2.		Promocja lokalnych produktów i wspieranie lokalnej wytwórczości opartej na tradycyjnym rzemiośle.
3.1.3.		Rozwój współpracy i kooperacji lokalnych podmiotów gospodarczych z partnerami zewnętrznymi z kraju oraz pogłębienie relacji gospodarczych z firmami czeskimi.
3.1.4.		Rozwój innowacyjności lokalnych firm poprzez nawiązywanie kontaktów z instytucjami otoczenia biznesu, szkołami i uczelniami wyższymi, agencjami rozwoju lokalnego.
3.2.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Wykorzystanie rezerwy terenów inwestycyjnych jako bazy służącej przyciągnięciu nowych podmiotów gospodarczych**
3.2.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Stworzenie systemu ulg i zachęt oraz wsparcie merytoryczne dla podmiotów planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej.
3.2.2.		Opracowanie i promocja oferty inwestycyjnej miasta oraz zagospodarowanie i promocja Podstrefy Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości.
3.2.3.		Wspieranie działań na rzecz modernizacji i rewitalizacji terenów pod działalność produkcyjną i usługową.
3.3.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Wzmacnianie lokalnego rynku pracy oraz rozwój kompetencji mieszkańców odpowiadających potrzebom współczesnej gospodarki**
3.3.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Rozwój szkolnictwa branżowego i kształcenia ustawicznego zgodnego z potrzebami lokalnego rynku.
3.3.2.		Wzrost wsparcia zawodowego dla osób młodych wchodzących na rynek pracy i osób po 50-tym roku życia oraz aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych.
3.3.3.		Podnoszenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez wspieranie podmiotów ekonomii społecznej.
4.	**CEL STRATEGICZNY:**	**WYKORZYSTANIE WALORÓW MIASTA DO BUDOWANIA JEGO POZYTYWNEGO OBRAZU ORAZ ROZWOJU USŁUG ZDROWOTNYCH, UZDROWISKOWYCH I TURYSTYCZNYCH JAKO WAŻNYCH GAŁĘZI LOKALNEJ GOSPODARKI**
4.1.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Budowanie marki miasta poprzez rozwijanie całorocznej i zróżnicowanej oferty turystycznej i kulturalnej, wykorzystującej jego walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz historyczno-kulturowe**
4.1.1.	Zadania	Wypracowanie spójnej strategii i skutecznych form promocji miasta przy

	i projekty rozwojowe:	udziale samorządu, mieszkańców i biznesu z wykorzystaniem mediów społecznościowych i technologii multimedialnych.
4.1.2.		Wykorzystanie walorów zw. z położeniem miasta w górach i przy granicy z Czechami dla rozwoju sieci szlaków pieszych, rowerowych, konnych oraz szlaków kulturowych, punktów widokowych, rozwój warunków dla paralotniarstwa, a także planowanie liniowej infrastruktury turystycznej we współpracy z sąsiednimi samorządami polskimi i czeskimi.
4.1.3.		Wykorzystanie istniejącego potencjału obiektów zabytkowych dla potrzeb turystyki, w tym rozwoju bazy noclegowej i usług okołoturystycznych.
4.1.4.		Rozwój turystyki kulturowej opartej na tradycjach górniczych i przemysłowych miasta, w tym adaptacja części obiektów poprzemysłowych na potrzeby działalności turystycznej.
4.1.5.		Wspieranie działalności rolniczej poprzez rozwój usług towarzyszących zw. m.in. z agroturystyka i turystyką konną.
4.1.6.		Rozwój dostępnej oferty turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej uwzględniającej potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami oraz seniorów.
4.2.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Wzmacnianie funkcji zdrowotnych, rehabilitacyjnych i uzdrowiskowych miasta**
4.2.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Nawiązanie współpracy podmiotów leczniczych w celu pełnego wykorzystania lokalnej bazy szpitalnej dla rozwoju usług rehabilitacyjnych, zdrowotnych i określenia kierunku rozwoju funkcji uzdrowiskowych.
4.2.2.		Współpraca podmiotów leczniczych z gestorami bazy turystycznej oraz władzami lokalnymi w celu stworzenia kompleksowego programu łączącego kurację i rehabilitację z atrakcyjnym spędzaniem wolnego czasu w oparciu o lokalne walory miasta.
4.2.3.		Modernizacja i rozbudowa lokalnej bazy szpitalno-uzdrowiskowej.
WYMIAR PRZESTRZENNY:		
5.	**CEL STRATEGICZNY:**	**INTEGRACJA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA ORAZ POPRAWA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ MIASTA ORAZ JEGO TERENÓW**
5.1.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Kształtowanie ładu przestrzennego, ochrona dziedzictwa kulturowego oraz zachowanie kameralnego charakteru miasta**
5.1.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Sporządzenie planu ogólnego Gminy Miejskiej Kowary opartego na polityce przestrzennej wyrażonej w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary oraz opracowanych na jego podstawie planach miejscowych, a także podejmowanie działań na rzecz sukcesywnej aktualizacji planów miejscowych w zależności od potrzeb.
5.1.2.		Określanie w sporządzanych planach miejscowych zasad dot. kształtowania nowej zabudowy w nawiązaniu do lokalnych tradycji budowlanych oraz przeciwdziałanie realizacji przeskalowanych, kontrastujących z miejscową zabudową inwestycji.
5.1.3.		Podejmowanie systemowych działań na rzecz ożywienia obszarów zdegradowanych, w tym opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji.
5.1.4.		Aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków oraz Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kowary, a także podjęcie starań o dokładne ustalenie granic wpisu historycznego układu urbanistycznego miasta do rejestru zabytków.

5.1.5.		Wspieranie prac konserwatorskich i podejmowanie działań na rzecz adaptacji obiektów i zespołów zabytkowych do współczesnych wymagań funkcjonalnych i potrzeb społeczno-gospodarczych.
5.1.6.		Zapewnienie opieki konserwatorskiej zespołowi dawnych kowarskich sztolni górniczych i Zakładowi R-1 oraz w dalszej perspektywie sporządzenie wniosku o wpisanie ich na Listę Pomników Historii RP.
5.1.7.		Poprawa jakości przestrzeni publicznych uwzględniająca wymagania osób ze szczególnymi potrzebami i atrakcyjne zagospodarowanie terenów wokół najważniejszych obiektów i zespołów sakralnych oraz usługowych, poprawa estetyki terenów położonych wzdłuż Jedlicy, realizacja iluminacji najważniejszych obiektów zabytkowych oraz dbałość o tereny zielone.
5.1.8.		Uporządkowanie i atrakcyjne zagospodarowanie wnętrz urbanistycznych poprzez likwidację substandardowej zabudowy gospodarczej i obiektów tymczasowych oraz wzrost powierzchni biologicznie czynnych.
5.2.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Poprawa dostępności komunikacyjnej poszczególnych terenów miasta oraz rozwój powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych z sąsiednimi gminami**
5.2.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Odbudowa linii kolejowej nr 308 wraz z odtworzeniem infrastruktury towarzyszącej - 3 przystanków kolejowych (Kowary, Kowary Średnie, Kowary Górne).
5.2.2.		Wzrost bezpieczeństwa i płynności ruchu na najważniejszych drogach tranzytowych (droga wojewódzka nr 367 oraz droga powiatowa nr 2780D) poprzez budowę skrzyżowań z ruchem okrężnym w miejscach szczególnie narażonych na występowanie niebezpiecznych zdarzeń drogowych.
5.2.3.		Podejmowanie stałych wysiłków na rzecz modernizacji i remontów dróg publicznych w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego, rowerzystów i pieszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami, w tym zakończenie budowy Intermodalnego Centrum Przystankowo-Przesiadkowego przy Dworcu PKP “Przystanek Kowary” oraz parkingów w rejonach zwiększonej koncentracji usług publicznych i ruchu turystycznego.
5.2.4.		Budowa powiązań komunikacyjnych z sąsiednimi gminami, w szczególności z: Mysłakowicami, Podgórzynem, Karpaczem i Małą Upą poprzez realizację tras pieszo-rowerowych.
5.2.5.		Budowa odcinków nowych dróg, realizacja ciągów pieszo-rowerowych, łączących centrum miasta z Krzaczyną, Wojkowem i Podgórzem z pominięciem dróg publicznych najbardziej obciążonych ruchem tranzytowym, dążenie do ukształtowania modelu organizacji systemu drogowego, ruchu pieszych i rowerzystów wpisującego się w ideę miasta 15-minutowego.
5.2.6.		Dokonanie korekt przebiegu istniejących szlaków turystycznych: pieszych i rowerowych oraz dostosowanie go do przebiegu linii kolejowej nr 308 i zlokalizowanych na niej przystanków kolejowych, współpraca z sąsiednimi gminami polskimi i czeskimi przy wytyczaniu nowych szlaków turystycznych, opracowanie koncepcji systemu szlaków konnych, a także przystosowanie infrastruktury turystycznej dla osób ze szczególnymi potrzebami.
5.2.7.		Rozwój sieci połączeń autobusowych, w tym połączeń dalekobieżnych z większymi ośrodkami w regionie oraz wspieranie dalszego rozwoju miejskiej komunikacji autobusowej.

WYMIAR KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWY		
6.	**CEL STRATEGICZNY:**	**RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWYMI MIASTA ORAZ JEGO ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU**
6.1.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Adaptacja obszarów zurbanizowanych miasta do zmian klimatu, ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska**
6.1.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Nadanie priorytetu działaniom służącym ochronie wartości przyrodniczych poprzez wdrażanie ustaleń zawartych w planach ochrony i planach zadań ochronnych dla znajdujących się w granicach miasta form ochrony przyrody: Karkonoskiego Parku Narodowego, Rudawskiego Parku Krajobrazowego, obszarów Natura 2000: PLC020001 Karkonosze i PLH020011 Rudawy Janowickie.
6.1.2.		Dopuszczenie zrównoważonego rozwoju turystyki na obszarach chronionych poprzez realizację przedsięwzięć, które nie będą wpływały negatywnie na cele i przedmiot ochrony tych obszarów.
6.1.3.		Podejmowanie działań na rzecz zapewnienia ciągłości znajdujących się na terenie miasta korytarzy ekologicznych - tras migracji zwierząt oraz ochrona pomników przyrody.
6.1.4.		Realizacja zadań wynikających z planu urządzania lasu dla Nadleśnictwa „Śnieżka", realizacja projektu K142: „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich", a także ograniczanie i kontrolowanie spływu powierzchniowego (retencja skokowa) poprzez przeznaczanie terenów o spadkach powyżej 15% na zalesianie.
6.1.5.		Ochrona walorów lokalnego krajobrazu rolniczego poprzez zachowanie bogactwa jego ekosystemów oraz utrzymanie stref ekotonowych pomiędzy tymi ekosystemami, dbałość o zachowanie istniejących zadrzewień śródpolnych oraz oczek wodnych i ich obudowy biologicznej.
6.1.6.		Podejmowanie działań na rzecz ograniczenia erozji wodnej obejmującej grunty rolne i leśne oraz odkwaszania gruntów ornych.
6.1.7.		Realizacja działań na rzecz właściwego zagospodarowania śladów dawnego górnictwa, w tym monitorowanie i ograniczenie ewentualnego zagrożenia radiacyjnego zw. z lokalizacją hałd pouranowych oraz prowadzenie ich rekultywacji.
6.1.8.		Podejmowanie działań ograniczających skutki suszy poprzez uwzględnienie ustaleń Planu przeciwdziałania skutkom suszy, zwiększenie możliwości retencjonowania wody na terenach otwartych i obszarach zurbanizowanych związane z ochroną cieków wodnych i przylegających do nich stref, rozbudową systemu małej retencji, budową suchych zbiorników przeciwpowodziowych przy głównych ciekach wodnych, utrzymaniem drożności rowów melioracyjnych oraz urządzeń hydrotechnicznych w należytym stanie.
6.1.9.		Przeciwdziałanie zjawisku miejskiej wyspy ciepła poprzez ochronę istniejącej zielonej infrastruktury: zabytkowych alei, przydrożnych pasów zieleni, zieleni parkowej i skwerów, zwiększenie zacienienia placów miejskich poprzez nowe nasadzenia i przyrost powierzchni terenów zieleni, sukcesywne zmniejszanie powierzchni betonowych i asfaltowych na rzecz nawierzchni lepiej odbijających światło słoneczne oraz wspieranie działań na

		rzecz zakładania zielonych dachów na budynkach.
6.1.10.		Wspieranie inicjatyw związanych z realizacją zieleni izolacyjnej wokół stref i obiektów przemysłowych, zagospodarowaniem pasów drogowych głównych arterii komunikacyjnych zielenią niską i wysoką w celu poprawy jakości powietrza i ograniczenia hałasu komunikacyjnego.
6.1.11.		Prowadzenie racjonalnej gospodarki przestrzennej na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, wynikającej z przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne oraz Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry, dążenie do pozostawienia wzdłuż rzeki Jedlicy oraz mniejszych cieków i urządzeń melioracji podstawowych pasów terenów zielonych, wolnych od zabudowy, a także realizacja działań inwestycyjnych w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i likwidacji szkód popowodziowych, m.in. odbudowa i naprawa zniszczonych elementów infrastruktury hydrotechnicznej na cieku Jedlica w km 7+600-12+550.
6.2.	**Cel operacyjny/ kierunek działań:**	**Poprawa efektywności energetycznej oraz rozwój infrastruktury miejskiej**
6.2.1.	Zadania i projekty rozwojowe:	Sukcesywne wdrażanie działań ujętych w Programie Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Miejskiej Kowary na lata 2021-2030.
6.2.2.		Wspieranie działań na rzecz ograniczenia zjawiska tzw. „niskiej emisji" poprzez stopniowe zastępowanie tradycyjnych sposobów ogrzewania, rozwiązaniami ekologicznymi, podejmowanie wysiłków na rzecz przyłączania większej liczby odbiorców do scentralizowanych systemów grzewczych.
6.2.3.		Wspieranie działań na rzecz rozwoju energetyki odnawialnej, obejmujących budowę mikroinstalacji fotowoltaicznych z dopuszczeniem realizacji farm fotowoltaicznych w lokalizacjach wskazanych w dotychczasowej polityce przestrzennej Gminy (studium, mpzp).
6.2.4.		Rozpoznanie zasobów wód podziemnych i geotermalnych oraz ocena możliwości ich wykorzystania dla zapewnienia bezpieczeństwa wodnego mieszkańców, potrzeb komunalnych i energetycznych, a także rozwoju funkcji zdrowotnych, rehabilitacyjnych i uzdrowiskowych miasta.
6.2.5.		Modernizacja i rozbudowa miejskiej sieci wodociągowej, w tym prowadzenia działań na rzecz ograniczenia strat wody i zwiększenia niezawodności systemu wodociągowego.
6.2.6.		Modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków, modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej, modernizacja przydomowych oczyszczalni ścieków, poprawa jakości wód podziemnych poprzez ograniczanie ryzyka przedostawania się zanieczyszczeń do tych wód, ograniczanie niekontrolowanych zrzutów ścieków do wód powierzchniowych, ograniczanie wykorzystania środków ochrony roślin oraz zmniejszenie infiltracji zanieczyszczeń do gruntów, cieków wodnych i wód stojących.
6.2.7.		Ciągłe doskonalenie systemu gospodarki odpadami, sukcesywne likwidowanie dzikich wysypisk śmieci.

2.4. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie art. 10e ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym strategia rozwoju gminy określa oczekiwane rezultaty zaplanowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Oczekiwane rezultaty to wszelkie przewidywalne i niemożliwe do przewidzenia skutki realizacji strategii. Istotne jest określenie odpowiednich wskaźników służących monitorowaniu postępów realizacji strategii dla wszystkich rezultatów.

W poniższej tabeli (Tabela 4) przedstawiono oczekiwane rezultaty wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla planowanych działań w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym.

Tabela 4. Wskaźniki monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary

Cele strategiczne:	Wskaźniki oczekiwanych rezultatów planowanych działań wraz z jednostkami miar:	Dane dla 2024 r.:	Dane dla kolejnych lat:
1. Łagodzenie skutków kryzysu demograficznego poprzez kształtowanie odpowiednich warunków życia mieszkańców oraz rozwój wysokiej jakości usług zaspokajających ich potrzeby	1. Liczba stałych mieszkańców ogółem (w os.)	9520	
	2. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym (w %)	13,6	
	3. Udział osób w wieku produkcyjnym (w %)	56,2	
	4. Udział osób w wieku poprodukcyjnym (w %)	30,3	
	5. Mediana wieku mieszkańców (średnia wieku w latach)	46,3	
	6. Przyrost naturalny (w os.)	-163	
	7. Przyrost naturalny (w ‰)	-16,95	
	8. Saldo migracji (w os.)	-50	
	9. Saldo migracji (w ‰)	-5,25	
	10. Przyrost rzeczywisty (w ‰)	-22,20	
	11. Współczynnik dzietności ogólnej (l. dzieci/1 kobietę)	0,82	
	12. Zasoby mieszkaniowe ogółem (w szt.)	4 507	
	13. Powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem (w m^2)	291 181	
	14. Średni wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę (w m^2/1 os.)	30,59	
	15. Wyposażenie mieszkań w wodociągi (w % ogółu)	98,9	
	16. Wyposażenie mieszkań w centralne ogrzewanie (w % ogółu)	82,1	
	17. Wyposażenie mieszkań w gaz sieciowy (w % ogółu)	88,6	
	18. Liczba dzieci w żłobkach (w os.)	0	

	19. Liczba dzieci w przedszkolach (w os.)	211	
	20. Liczba uczniów w szkołach podstawowych (w os,)	559	
	21. Liczba uczniów w liceum ogólnokształcącym (w os.)	67	
	22. Liczba przychodni lekarskich (w szt.)	2	
	23. Liczba aptek (w szt.)	4	
	24. Liczba poradni psychologiczno-pedagogicznych (w szt.)	1	
	25. Liczba miejsc w Domu Pomocy Społecznej (w szt.)	56	
	26. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej (w os./10 tys. mieszk.)	457	
	27. Osoby korzystające ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych (w os.)	294	
2. Budowanie aktywnej, zintegrowanej i bezpiecznej oraz otwartej na współpracę społeczności lokalnej	28. Ustalona kwota na wsparcie Kowarskiego Budżetu Obywatelskiego (w zł)	200 000	
	29. Liczba zgłoszonych projektów do Kowarskiego Budżetu Obywatelskiego (w szt.)	18	
	30. Liczba projektów przyjętych do realizacji w ramach Kowarskiego Budżetu Obywatelskiego (w szt.)	7	
	31. Liczba organizacji pozarządowych NGO (w szt.)	26	
	32. Liczba instytucji kultury: domy kultury, biblioteki (w szt.)	2	
	33. Księgozbiór bibliotek publicznych (w szt.)	27608	
	34. Liczba czytelników (w os.)	1058	
	35. Liczba imprez kulturalnych organizowanych przez instytucje publiczne (w szt.)	86	
	36. Liczba uczestników imprez kulturalnych organizowanych przez instytucje kulturalne (w os.)	2282	
	37. Liczba hal sportowych (w szt.)	3	
	38. Liczba basenów/krytych pływalni (w szt.)	0	
	39. Liczba stadionów piłkarskich (w szt.)	1	
	40. Liczba boisk sportowych (w szt.)	3	
	41. Liczba placów zabaw (w szt.)	5	
	42. Liczba przeprowadzonych interwencji Policji (w szt.)	1418	
	43. Liczba ujawnionych przestępstw (w szt.)	679	
	44. Liczba interwencji straży pożarnej zw. z silnymi wiatrami (w szt.)	50	

	45. Liczba interwencji straży pożarnej zw. z przyborami wód (w szt.)	61	
	46. Liczba interwencji straży pożarnej zw. Z opadami deszczu (w szt.)	80	
	47. Liczba punktów schronienia (w szt.)	24	
3. Wzrost konkurencyjności istniejących podmiotów gospodarczych oraz zatrudnienia, rozwój przedsiębiorczości opartej na współpracy ponadlokalnej i wykorzystaniu transgranicznego położenia	48. Liczba podmiotów, wpisanych do rejestru REGON (w szt.)	1355*	
	49. Liczba mikro- i małych przedsiębiorstw (w szt.)	1350*	
	50. Liczba średnich przedsiębiorstw (w szt.)	5*	
	51. Liczba dużych przedsiębiorstw (w szt.)	0*	
	52. Liczba bezrobotnych ogółem (w os.)	315*	
	53. Osoby długotrwale bezrobotne (w os.)	182*	
	54. Dochody budżetu Gminy ogółem (w zł)	76 840 371,72	
	55. Wydatki budżetu Gminy ogółem(w zł)	73 951 826,05	
	56. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem (w %)	20,7	
4. Wykorzystanie walorów miasta do budowania jego pozytywnego obrazu oraz rozwoju usług zdrowotnych, uzdrowiskowych i turystycznych jako ważnych gałęzi lokalnej gospodarki	57. Liczba szpitali, ośrodków rehabilitacyjno-uzdrowiskowych (w szt.)	3	
	58. Liczba obiektów noclegowych (w szt.)	3	
	59. Liczba miejsc noclegowych (w szt.)	240	
	60. Liczba głównych atrakcji turystycznych: muzea, obiekty historyczne (w szt.)	4	
	61. Turystyczne szlaki piesze/edukacyjne/rowerowe (w szt.)	14/4/5	
5. Integracja funkcjonalno-przestrzenna oraz poprawa dostępności komunikacyjnej miasta oraz jego terenów	62. Udział powierzchni Gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (w %)	80	
	63. Udział powierzchni terenów zurbanizowanych Gminy objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (w %)	100	
	64. Liczba pozwoleń na budowę ogółem/pozwoleń na budowę obiektów mieszkalnych (w szt.)	42/14	
	65. Długość dróg gminnych (w km)	39,9	
	66. Długość dróg gminnych o nawierzchni utwardzonej (w km)	38,2	
	67. Liczba skrzyżowań z ruchem okrężnym (w szt.)	0	
	68. Długość tras pieszo-rowerowych i rowerowych (w km)	0	
	69. Liczba linii autobusowych w ramach wewnętrznej komunikacji miejskiej (w szt.)	4	
	70. Długość linii kolejowych (w km)	0	
	71. Liczba przystanków kolejowych (w szt.)	0	

	72. Liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków (w szt.)	73	
	73. Liczba obiektów figurujących w Gminnej Ewidencji Zabytków (w szt.)	503	
6. Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczo-krajobrazowymi miasta oraz jego adaptacja do zmian klimatu	74. Powierzchnia Karkonoskiego Parku Narodowego na terenie Gminy (w ha)	134,37	
	75. Powierzchnia Rudawskiego Parku Krajobrazowego na terenie Gminy (w ha)	1096	
	76. Udział obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000: Karkonosze PLC020001, Rudawy Janowickie (PLH02001) (w %)	71,3	
	77. Udział obszarów chronionych ogółem wraz z otulinami (w %)	90,5%	
	78. Liczba pomników przyrody (w szt.)	2	
	79. Udział terenów leśnych w powierzchni Gminy (w %)	63,9	
	80. Udział zieleni miejskiej (parki, zieleńce, zieleń osiedlowa, zieleń uliczna, cmentarze) w powierzchni Gminy w (%)	1,1	
	81. Udział terenów zurbanizowanych w powierzchni Gminy (w %)	11,0	
	82. Długość sieci wodociągowej (w km)	56,3	
	83. Udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej (w %)	99,9	
	84. Długość sieci kanalizacyjnej (w km)	42,5	
	85. Udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej (w %)	83,1	
	86. Odpady komunalne wytworzone w Gminie (w Mg)	3746,53	
	87. Udział odpadów zbieranych selektywnie w ogólnej masie odebranych odpadów komunalnych (w %)	41,5	

**Dane za 2025 r.*

2.5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy stanowi jeden z obligatoryjnych elementów strategii. Ma on za zadanie prezentację celów strategii w ujęciu przestrzennym (w warstwie graficznej i tekstowej). Stanowi ilustrację założonych efektów realizacji przyjętej w strategii polityki rozwoju w przestrzeni. Prezentuje docelowy obraz, który będzie skutkiem zmian, jakie nastąpią w Gminie w wyniku realizacji strategii rozwoju. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni, w myśl przepisów art. 10e ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym powinien obrazować:

- strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych;
- system powiązań przyrodniczych;
- główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych;
- główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.

W ramach przygotowanego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Miejskiej Kowary wyróżniono kilka głównych sfer, mających szczególne znacznie dla rozwoju przestrzennego miasta i osiągnięcia docelowego stanu ładu przestrzennego w horyzoncie czasowym do 2035 r., obejmujących:

- infrastrukturę komunikacyjną – w jej ramach wskazano przebieg głównych dróg: wojewódzkich, powiatowych, istniejącą i planowaną sieć dróg gminnych, planowane ścieżki piesze, pieszo-rowerowe i rowerowe, ujęto przebieg planowanej do odbudowy linii kolejowej nr 308 wraz z przystankami kolejowymi, naniesiono proponowaną lokalizację skrzyżowań z ruchem okrężnym oraz lokalizację Intermodalnego Centrum Przesiadkowo-Przystankowego;
- infrastrukturę techniczną – przedstawiono trasy głównych sieci: elektroenergetycznych i gazowych, wskazano lokalizację: stacji elektroenergetycznej 110/20 kV, stacji redukcyjnych gazu, oczyszczalni ścieków i ujęć wody;
- środowisko przyrodnicze – wskazano tu granice obszarów chronionych: Karkonoskiego Parku Narodowego wraz z otuliną, Rudawskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną, obszarów Natura 2000: PLC020001 „Karkonosze" i PLH020011 „Rudawy Janowickie", zasięg korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym, lokalizację pomników przyrody, wody powierzchniowe, obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz zasięg udokumentowanych złóż kopalin wód termalnych „Karpniki" WT 17448;
- środowisko kulturowe – w modelu wskazano: lokalizację Pomnika Historii RP, zabytkowe założenia parkowo-pałacowe, zabytkowe założenia szpitalne, osie i wglądy widokowe oraz ważniejsze dominanty architektoniczne, ponadto zawarto propozycję lokalizacji nowego Pomnika Historii RP (dawne Zakłady R1 wraz ze sztolniami pouranowymi);
- zagospodarowanie turystyczne – w modelu przedstawiono lokalizację ważniejszych obiektów noclegowych i atrakcji turystycznych, przebieg pieszych i rowerowych szlaków turystycznych, startowiska dla paralotni, a także wskazano postulowany zasięg strefy lokalizacji stacji narciarskich, infrastruktury rowerowej (singletrack, downhill, freeride) oraz paralotniowej;
- infrastrukturę społeczną i gospodarkę – w jej ramach ujęto lokalizację ważniejszych obiektów usług społecznych i oświatowych, placówek kultury, służby zdrowia, obiektów kultu religijnego i cmentarzy, wskazano ważniejsze obiekty sportowe i rekreacyjne, a także naniesiono lokalizację planowanego placu do imprez kulturalno-rozrywkowych, w ramach zagadnień gospodarczych zawarto informacje odnośnie: zasięgu istniejących stref przemysłowych, położenia Podstrefy Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości oraz Miejskiego Obszaru Strategicznej Interwencji (MOSI).

Mając na względzie charakter administracyjny Gminy (gmina miejska) odstąpiono w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Miejskiej Kowary od przedstawienia wewnętrznej hierarchii jej sieci osadniczej.

Z uwagi na procesy historyczne, które doprowadziły do ukształtowania współczesnej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Miejskiej Kowary należy przyjąć jej następujący model, w

oparciu o wyodrębnione cztery obszary/układy osadnicze, które winny stanowić podstawę określenia stref planistycznych w planie ogólnym:

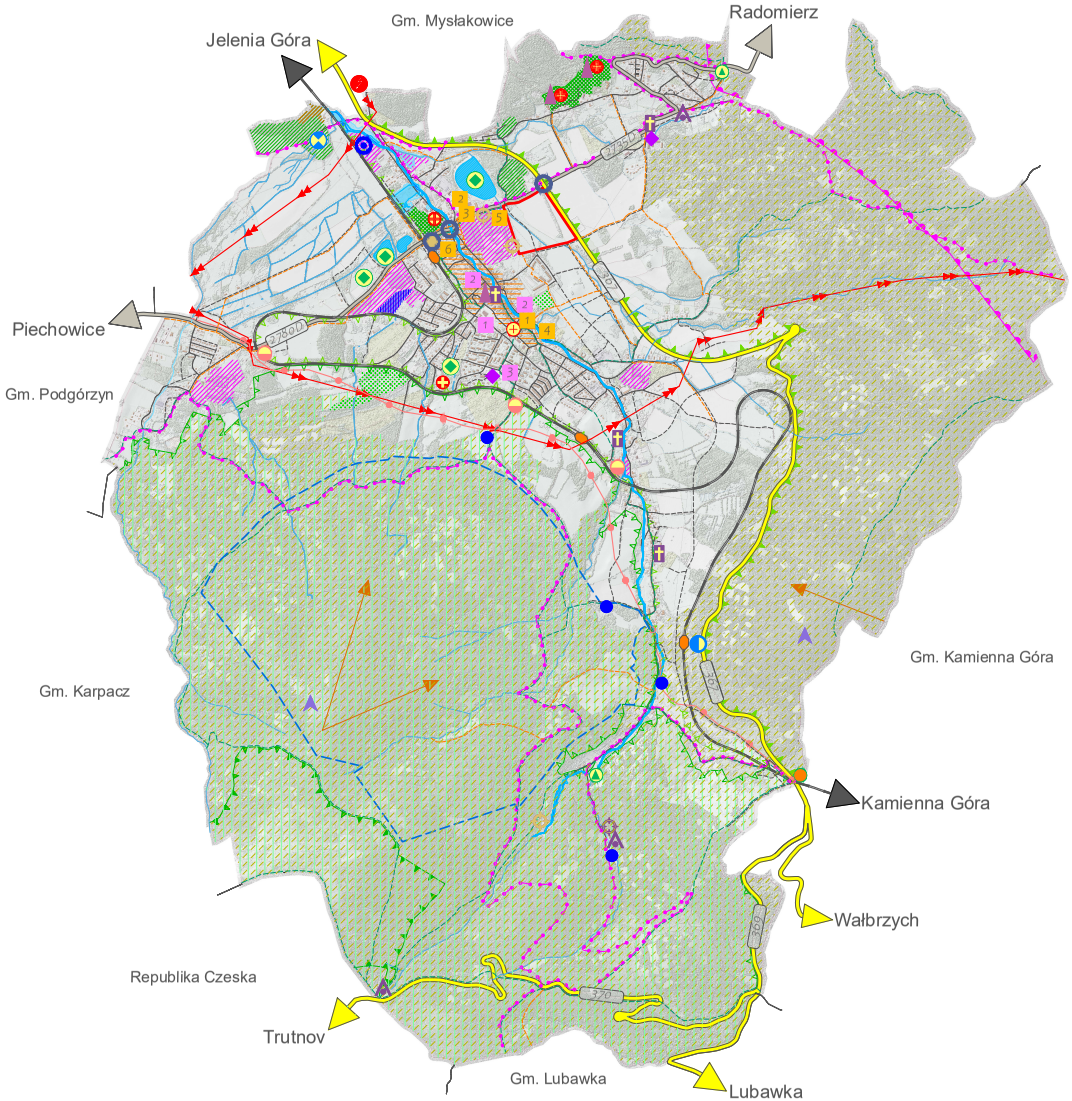
1. **Układ osadniczy Kowar**, w ramach którego wyróżnia się:
- Obszar śródmiejski – związany z układem Starego Miasta (Starówką Kowar);
- Obszar centralny miasta – związany z zainwestowaniem miejskim o charakterze wielofunkcyjnym – kształtowany układem osi historycznych dróg (ul. Jeleniogórska, 1 Maja, Pocztowa, Al. Wolności, Kowalska) oraz osią rzeki Jedlica;
- Obszar Osiedla Górniczego – zespołu mieszkaniowego wielorodzinnego (lata 50-te XX w.);
- Obszary zespołów mieszkaniowych jednorodzinnych i wielorodzinnych w sąsiedztwie centralnego obszaru miasta;
- Wydzielone zespoły terenów aktywności gospodarczej, w tym przemysłowej;
- Obszar kształtowania się nowych struktur przestrzennych o charakterze wielofunkcyjnym w rejonie drogi wojewódzkiej nr 367;
- Zespoły terenów rekreacji, terenów zieleni i terenów otwartych, w tym objętych ochroną przyrody (fragment Rudawskiego Parku Krajobrazowego wraz z jego otuliną);
2. **Układ osadniczy Podgórza**, obejmujący:
- Układ o charakterze ruralistycznym – z zabudową wielofunkcyjną mieszkaniową i usługową;
- Zespoły nowych terenów rekreacji i turystyki, w tym postulowana w dotychczasowej polityce przestrzennej Gminy strefa lokalizacji stacji narciarskich, infrastruktury rowerowej (singletrack, downhill, freeride) oraz paralotniowej.
- Obszary terenów otwartych, w tym objętych formami ochrony przyrody (Karkonoski Park Narodowy wraz z otuliną, Rudawski Park Krajobrazowy wraz z otuliną, obszary Natura 2000: Karkonosze PLC020001, Rudawy Janowickie PLH020011);
3. **Układ osadniczy Wojkowa**, obejmujący:
- Rozproszone układy zabudowy osiedlowej;
- Historyczne założenia sanatoryjne (usługi i zieleń);
- Obszary terenów otwartych, w tym objętych formami ochrony przyrody (Rudawski Park Krajobrazowy wraz z fragmentem jego otuliny);
4. **Układ osadniczy Krzaczyny**, obejmujący:
- Osiedla zabudowy jednorodzinnej;
- Wydzielone zespoły terenów aktywności gospodarczej.

Ryc. 1. Rozmieszczenie i zasięg układów osadniczych Kowar, Podgórza, Wojkowa i Krzaczyny

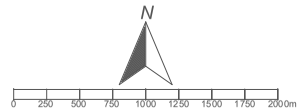

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Miejskiej Kowary

Id: E9C92786-D3A8-4EAB-94C1-0E38C9350341. Podpisany

*Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, Gmina Miejska Kowary zaliczona została do grona ośrodków lokalnych III stopnia, obejmujących pozostałe ośrodki gminne, tj. miasta i wsie będące siedzibami gmin. Z uwagi na charakter jednostki administracyjnej (gmina miejska) w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej nie przedstawiono wewnętrznej hierarchii sieci osadniczej Gminy Miejskiej Kowary.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Miejskiej Kowary
sporządzono w układzie współrzędnych 1992 (EPSG:2180)

LEGENDA:

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA:

- Drogi wojewódzkie
- Drogi powiatowe
- Drogi gminne
- Intermodalne Centrum Przesiadkowo-Przystankowe
- Planowane skrzyżowania z ruchem okrężnym
- Planowane drogi gminne i ciągi pieszo-jezdne
- Planowane ścieżki piesze, pieszo-rowerowe i rowerowe
- Planowana odbudowa linii kolejowej nr 308
- Planowana lokalizacja przystanków kolejowych

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA:

- Linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110kV
- Stacja elektroenergetyczna 110/20 kV "GPZ Kowary"
- Gazociąg podwyższonego średniego ciśnienia
- Stacje redukcyjne gazu
- Oczyszczalnia ścieków
- Ujęcia wody

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE:

- Karkonoski Park Narodowy
- Otulina Karkonoskiego Parku Narodowego
- Rudawski Park Krajobrazowy
- Otulina Rudawskiego Parku Krajobrazowego
- Obszar Natura 2000 "Karkonosze" PLC020001
- Obszar Natura 2000 "Rudawy Janowickie" PLH020011
- Pomniki przyrody
- Zasięg korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym
- Wody płynące
- Wody stojące
- Obszar szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodob. wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat - wg Mapy zagrożenia powodziowego (MZP)
- Obszar szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodob. wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat - wg Mapy zagrożenia powodziowego (MZP)
- Obszar szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodob. wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat - wg Mapy zagrożenia powodziowego (MZP)
- Granice udokumentowanych złóż kopalin wód termalnych "Karpniki" WT 17448

ŚRODOWISKO KULTUROWE:

- Pomnik Historii RP
- Zabytkowe założenia parkowo-pałacowe
- Zabytkowe założenia szpitalne
- Osie i wglądy widokowe
- Ważniejsze dominanty architektoniczne
- Planowany Pomnik Historii RP

ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE:

- Ważniejsze obiekty noclegowe
- Ważniejsze atrakcje turystyczne
- Turystyczne szlaki piesze
- Turystyczne szlaki rowerowe
- Startowiska dla paralotni
- Postulowana strefa lokalizacji stacji narciarskich, infrastruktury rowerowej (singletrack, downhill, freeride) oraz paralotniowej

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA I GOSPODARKA:

- Ważniejsze usługi społeczne: *1* - Urząd Miejski, *2* - Policja, *3* - MOPS, *4* - DPS, *5* - MSR, *6* - ZEZK
- Edukacja: *1* - Przedszkole i żłobek, *2* - szkoły podstawowe, *3* - Zespół Szkół Ogólnokształcących
- Placówki kultury
- Szpitale i obiekty rehabilitacyjne
- Przychodnie lekarskie
- Kościoły i kaplice
- Cmentarze
- Ważniejsze obiekty sportowe i rekreacyjne
- Planowany plac do imprez kulturalno-rozrywkowych
- Zasięg istniejących stref przemysłowych
- Podstrefa Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości
- Miejski Obszar Strategicznej Interwencji

2.6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Podstawowymi narzędziami dla prowadzenia polityki przestrzennej Gminy są: plan ogólny i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, przy opracowaniu których uwzględnione powinny być ustalenia i rekomendacje, których zakres określają przepisy art. 10e ust. 3 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Tabela 5. Ustalenia i rekomendacje dla prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Lp.	Sfery polityki przestrzennej	Ustalenia i rekomendacje	
1.	Ochrona środowiska i jego zasobów, w tym ochrona powietrza, przyrody i krajobrazu	1.1.	Poprawa jakości powietrza, w tym ograniczenie zjawiska „niskiej emisji" poprzez stopniowe wprowadzanie nowoczesnych metod ogrzewania oraz przyłączanie jak największej liczby do scentralizowanych systemów grzewczych, zwiększenie powierzchni terenów zielonych.
		1.2.	Dążenie do poprawy stanu i jakości jednolitych części wód powierzchniowych dla rzek: Jedlica (Jedlica od źródła do Maliny – JCWP: PLRW60003161888, Jedlica od Maliny do Łomnicy – JCWP: PLRW60004161889), Świdnik (JCWP: PLRW6000416129), Złotna (JCWP: PLRW600041611529), Karpnicki Potok (JCWP: PLRW60004161789) oraz jednolitych części wód podziemnych (JCWPd: 107) w myśl ustaleń Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.
		1.3.	Modernizacja systemów kanalizacyjnych i miejskiej oczyszczalni ścieków, modernizacja indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, ograniczanie zjawiska niekontrolowanego zrzutu ścieków do wód powierzchniowych i ograniczanie infiltracji zanieczyszczeń w głąb ziemi.
		1.4.	Ochrona i poprawa funkcjonowania miejskiego systemu przyrodniczego obejmującego obszary chronione oraz cenne elementy struktury przyrodniczej w obrębie terenów zainwestowanych poprzez konsekwentną realizację ustaleń planów ochrony i planów zadań ochronnych dla poszczególnych form ochrony przyrody, przeciwdziałanie powstawaniu barier ekologicznych i utrzymywanie ciągłości lokalnych korytarzy ekologicznych.
		1.5.	Dopuszczenie możliwości utworzenia nowych form ochrony przyrody, w tym powiększenia istniejących (m.in. Karkonoskiego Parku Narodowego) pod warunkiem uzgodnienia tych zamierzeń z władzami Gminy i zaopiniowania z organizacjami pozarządowymi.
		1.6.	Adaptacja terenu miasta do zmian klimatu poprzez kształtowanie i rozwój systemu błękitno-zielonej infrastruktury i wzrost zdolności retencjonowania wody, służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.
		1.7.	Wykluczenie z realizacji infrastruktury sportów zimowych obszarów o niewystarczających zasobach wód, których eksploatacja dla wytwarzania sztucznego śniegu zagraża lokalnemu środowisku naturalnemu.

2.	Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	2.1.	Ochrona walorów historycznego układu urbanistycznego miasta w obrębie wyznaczonych w mpzp stref ochrony konserwatorskiej oraz jego poszczególnych zespołów i pojedynczych obiektów ujętych w rejestrze zabytków oraz Gminnej Ewidencji Zabytków, poprawa jakości przestrzeni publicznych i zagospodarowania wnętrz urbanistycznych.
		2.2.	Ochrona i rewaloryzacja założeń pałacowo-parkowych, zespołów zabudowy szpitalno-uzdrowiskowej oraz sakralnej oraz ich adaptacja dla potrzeb rozwoju turystyki, działalności szpitalno-uzdrowiskowej oraz organizacji imprez kulturalnych.
		2.3.	Objęcie ochroną nowych obiektów, w tym architektury industrialnej oraz podjęcie starań na rzecz wpisania zespołu dawnych kowarskich sztolni górniczych oraz Zakładów Przemysłowych R1 na Listę Pomników Historii RP.
3.	Zmiany w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej	3.1.	Dopuszczenie zwiększenia lesistości kosztem gruntów rolnych, w obrębie terenów o niższych klasach bonitacyjnych, na których nastąpiła naturalna sukcesja leśna.
		3.2.	Utrzymanie historycznie ukształtowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta (centrum/śródmieście, Krzaczyna, Podgórze, Wojków) usankcjonowanej w dotychczasowej polityce przestrzennej Gminy przy jednoczesnym dążeniu do zwiększenia integracji/spójności jego poszczególnych części, zwłaszcza w wymiarze komunikacyjnym i infrastrukturalnym.
		3.3.	Dążenie do zwiększenia udziału terenów zielonych w szczególności w obrębie terenów zurbanizowanych, ochrony najcenniejszych elementów błękitno-niebieskiej infrastruktury oraz ograniczenia powierzchni terenów przyczyniających się do zjawiska miejskiej wyspy ciepła.
		3.4.	Utrzymanie zasięgu przestrzennego istniejących i planowanych terenów zabudowy mieszkaniowej (jedno- i wielorodzinnej) zgodnie z dotychczasową polityką przestrzenną Gminy; w przypadku położenia terenów planowanych pod zabudowę (przewidzianych w studium i mpzp) znajdujących się w granicach krajobrazów priorytetowych wyznaczonych w projekcie Audytu krajobrazowego województwa dolnośląskiego – dopuszczenie realizacji tej realizacji z jednoczesnym brakiem możliwości podniesienia wartości parametrów urbanistycznych w przypadku sporządzania nowych mpzp.
		3.5.	Dopuszczenie zmiany przeznaczenia terenów zabudowy zagrodowej na tereny zabudowy mieszkaniowej.
		3.6.	Poprawa standardu i jakości istniejących zasobów mieszkaniowych, usługowych oraz zapobieganie dekapitalizacji zabudowy, ograniczenie barier architektonicznych - zwłaszcza w przypadku obiektów infrastruktury społecznej.
		3.7.	Uwzględnienie zmian klimatu i zagrożeń geośrodowiskowych przy modernizacji istniejącej zabudowy oraz realizacji nowej: stosowanie technologii ograniczających negatywny wpływ radonu na zdrowie i życie mieszkańców, termomodernizacja budynków i przystosowanie ich do ekstremalnie wysokich temperatur, uwzględnianie zakazów i ograniczeń związanych z realizacją zabudowy w obrębie obszarów

			szczególnego zagrożenia powodzią.
		3.8.	Respektowanie szczególnych wymogów dla kształtowania architektury nieprzeskalowanej, harmonizującej z otoczeniem i lokalnymi tradycjami budowlanymi.
		3.9.	Utrzymanie zasięgu przestrzennego terenów produkcyjnych zgodnie z dotychczasową polityką przestrzenną Gminy, w tym zagospodarowanie Podstrefy Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości.
		3.10.	Planowanie zabudowy mieszkaniowej, przestrzeni publicznych oraz infrastruktury usług publicznych, spełniających wymogi dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz przeprowadzenia inwentaryzacji i audytów określających skalę potrzeb inwestycyjnych w tym zakresie.
4.	Lokalizacja obiektów handlu wielkopowierzchniowego	4.1.	Nie ustala się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego.
5.	Lokalizacja kluczowych inwestycji celu publicznego	5.1.	Odbudowa linii kolejowej nr 308 wraz z 3 przystankami kolejowymi (Kowary, Kowary Średnie, Kowary Górne).
6.	Rozwój systemu infrastruktury społecznej	6.1.	Utrzymanie, modernizacja oraz rozbudowa istniejącego lokalnego systemu obiektów infrastruktury społecznej: oświatowej, kulturalnej, dostosowanego do sytuacji demograficznej miasta.
		6.2.	Budowa Centrów Aktywności Lokalnej (4 lokalizacje: centrum Kowar, Podgórze, Wojków, Krzaczyna), postulowana budowa wielofunkcyjnej hali sportowej z pływalnią, przygotowanie placu dla potrzeb organizacji imprez kulturalno-rozrywkowych (rejon skrzyżowania ul. Kamiennogórskiej i Karkonoskiej) o powierzchni co najmniej 10 ha.
7.	Rozwój systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	7.1.	Odbudowa linii kolejowej nr 308 wraz z 3 przystankami kolejowymi (Kowary, Kowary Średnie, Kowary Górne).
		7.2.	Ograniczenie uciążliwości zw. z tranzytowym ruchem drogowym (dr. woj. nr 367 oraz dr. pow. nr 2780D) - budowa skrzyżowań z ruchem okrężnym w najbardziej niebezpiecznych miejscach.
		7.3.	Budowa odcinków dróg (gł. pieszo-rowerowych) łączących Kowary z sąsiednimi gminami, sukcesywne remontowanie istniejących dróg i poprawa bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów, zakończenie realizacji centrum przesiadkowego przy dworcu PKP, budowa parkingów.
		7.4.	Budowa odcinków nowych dróg, realizacja ciągów pieszo-rowerowych, łączących centrum miasta z Krzaczyną, Wojkowem i Podgórzem.
		7.5.	Rozwój transportu publicznego (lokalnego i regionalnego).
		7.6.	Wprowadzenie korekt przebiegu istniejących szlaków turystycznych: pieszych i rowerowych oraz dostosowanie go do lokalizacji 3 przystanków kolejowych na linii kolejowej nr 308, współdziałanie z gminami ościennymi w zakresie rozwoju liniowej infrastruktury turystycznej.
		7.7.	planowanie infrastruktury rowerowej zgodnie ze Standardami

			projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego.
		7.8.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury elektroenergetycznej (sieci średniego i niskiego napięcia).
		7.9.	Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej wraz z towarzyszącą infrastrukturą oraz budowa nowych ujęć wody.
		7.10.	Modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej wraz z towarzyszącą infrastrukturą oraz modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków.
		7.11.	Wspieranie rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej, w tym łączności bezprzewodowej.
8.	Lokalizacja urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW	8.1.	Dopuszczenie lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej pow. 500 kW wyłącznie na obszarach wskazanych w dotychczas obowiązujących aktach planowania przestrzennego (studium, mpzp) z zaleceniem ograniczenia powierzchni poszczególnych farm do 0,5 ha – szczególnie na terenach otwartych, położonych w granicach obszarów chronionych oraz znajdujących się w granicach krajobrazów priorytetowych wyznaczonych w projekcie Audytu krajobrazowego województwa dolnośląskiego.
		8.2.	Wykluczenie lokalizacji farm wiatrowych.
9.	Lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko	9.1.	Zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
10.	Kształtowanie rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	10.1.	Zrównoważony rozwój rolnictwa obejmujący ochronę gruntów rolnych przed antropopresją i negatywnymi efektami zmian klimatu, rozwój funkcji okołorolniczych zw. m.in. z agroturystyką i turystyką konną.
		10.2.	Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej zgodnie z planem urządzania lasu dla Nadleśnictwa „Śnieżka”.
11.	Kształtowanie zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji	11.1.	Opracowanie diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a następnie Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Tabela 6. Rekomendacje dla prowadzenia polityki przestrzennej w granicach stref planistycznych określonych w planie ogólnym Gminy Miejskiej Kowary

Lp.	Symbol, barwa i nazwa strefy planistycznej	Ustalenia i rekomendacje dla strefy planistycznej
1.	**SW** (strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną)	• Ustalenie w planie ogólnym gminy zasięgu stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW) zgodnego z zasięgiem terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wyznaczonych w dokumentach kształtujących dotychczasową politykę przestrzenną Gminy (studium, mpzp) oraz określenie standardów urbanistycznych opartych na zapisach w obowiązujących mpzp. • Podejmowanie stałych wysiłków na rzecz modernizacji istniejącej

		zabudowy i jej dostosowanie do współczesnych wymogów funkcjonalnych poprzez modernizację systemów grzewczych, termomodernizację oraz przystosowanie do bardzo wysokich temperatur powietrza, rozbudowę błękitno-zielonej infrastruktury i wzrost udziału powierzchni biologicznie czynnych oraz atrakcyjne zagospodarowanie przestrzeni między budynkami i we wnętrzach urbanistycznych, zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc postojowych oraz dobrej dostępności do podstawowych usług społecznych i komercyjnych, spełnienie wymogów dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. • Uwzględnienie szczególnych wymagań zw. z modernizacją zabytkowych budynków mieszkalnych i ich zespołów - wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków. • Planowanej nowej zabudowie o charakterze mieszkaniowym wielorodzinnym powinny towarzyszyć funkcje dodatkowe: usługi społeczne i komercyjne, dobra dostępność do infrastruktury komunikacyjnej (przystanki autobusowe), odpowiednia liczba miejsc postojowych, dostęp do terenów zieleni rekreacyjnej. • Nowa zabudowa winna spełniać wszelkie współczesne standardy i wymagania w zakresie efektywności energetycznej oraz wyposażenia w media. • Należy dążyć do lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach znajdujących się poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania hałasu.
2.	**SJ** (strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną)	• Ustalenie w planie ogólnym gminy zasięgu stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ) zgodnego z zasięgiem terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, jednorodzinno-letniskowej i letniskowej wyznaczonych w dokumentach kształtujących dotychczasową politykę przestrzenną Gminy (studium, mpzp) oraz określenie standardów urbanistycznych opartych na zapisach w obowiązujących mpzp. • Podejmowanie działań na rzecz modernizacji istniejącej zabudowy i jej dostosowanie do współczesnych wymogów funkcjonalnych poprzez modernizację systemów grzewczych, lokalizowanie mikroinstalacji fotowoltaicznych, rozwój małej retencji, dążenie do zwiększania udziału powierzchni biologicznie czynnych w ramach poszczególnych działek budowlanych oraz zapewnienie dobrej dostępności do podstawowych usług społecznych i komercyjnych, spełnienie wymogów dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. • Realizacja nowej zabudowy w ramach istniejących ciągów zabudowy w dowiązaniu do istniejącej sieci dróg lokalnych, infrastruktury technicznej i społecznej oraz usług, uwzględnienie przy kształtowaniu terenów mieszkaniowych lokalnych warunków nasłoneczniania terenu dla optymalnego wykorzystania energii słonecznej, dążenie do uzyskania jak najwyższego udziału powierzchni biologicznie czynnych, w szczególności w odniesieniu do działek zagospodarowywanych na terenach o znacznym nachyleniu. • Należy dążyć do lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach znajdujących się poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania hałasu.
3.	**SZ** (strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową)	• Ustalenie w planie ogólnym gminy zasięgu stref wielofunkcyjnych z zabudową zagrodową (SZ) zgodnego z zasięgiem terenów zabudowy zagrodowej wyznaczonych w dokumentach kształtujących dotychczasową politykę przestrzenną Gminy (studium, mpzp) oraz określenie standardów

		urbanistycznych opartych na zapisach w obowiązujących mpzp. • W planie ogólnym dopuścić możliwość włączenia terenów zabudowy zagrodowej do strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ). • Podejmowanie działań na rzecz modernizacji istniejącej zabudowy i jej dostosowanie do współczesnych wymogów funkcjonalnych poprzez modernizację systemów grzewczych, lokalizowanie mikroinstalacji fotowoltaicznych, rozwój małej retencji, dążenie do zwiększania udziału powierzchni biologicznie czynnych poprzez rozbudowę towarzyszących terenów zieleni i zieleni izolacyjnej przy budynkach inwentarskich i gospodarczych, utrzymanie i rozwój ogrodów, sadów, cieków i zbiorników wodnych. • Realizacja nowej zabudowy w ramach istniejących ciągów zabudowy z zachowaniem ich historycznych układów i w dowiązaniu do istniejącego układu drogowego i sieci infrastruktury technicznej. • Należy dążyć do lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach znajdujących się poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania hałasu.
4.	**SU** (strefa usługowa)	• Podejmowanie stałych wysiłków na rzecz modernizowania zabudowy w strefie usługowej, podnoszenia jej wartości użytkowej, zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc postojowych i dostępności komunikacyjnej, podnoszenia atrakcyjności otoczenia tych obiektów poprzez wzrost powierzchni terenów zieleni i jej rewaloryzację oraz realizację małej architektury oraz adaptację do nowych funkcji. • Uwzględnianie szczególnych wymagań zw. z modernizacją zabytkowych obiektów, ich zespołów oraz ich otoczenia w strefie usługowej - wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków. • Realizacja nowej zabudowy w strefie usługowej w obrębie terenów zurbanizowanych poprzez uzupełnianie luk w istniejącej zabudowie i w dowiązaniu do istniejącego układu drogowego oraz sieci infrastruktury technicznej.
5.	**SP** (strefa gospodarcza)	• Utrzymanie w planie ogólnym gminy zasięgu stref gospodarczych (SP) zgodnego z zasięgiem głównych terenów przemysłowych/produkcyjnych ustalonych w dokumentach kształtujących dotychczasową politykę przestrzenną Gminy (studium, mpzp). • Modernizowanie istniejącej zabudowy produkcyjnej i towarzyszącej jej infrastruktury do potrzeb jej użytkowników, w tym dopuszczenie rewitalizacji cennych historycznie i architektonicznie obiektów dla potrzeb turystyki i działalności kulturalnej. • Dążenie do ograniczenia uciążliwości zw. z działalnością produkcyjną dla terenów otaczających strefy przemysłowe m.in. poprzez realizację pasów zieleni izolacyjnej. • Budowa nowych obiektów przemysłowych/produkcyjnych z zachowaniem najwyższych standardów użytkowych i rozwiązań chroniących środowisko przyrodnicze; dopuszczenie lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej pow. 500 kW w obrębie stref gospodarczych w lokalizacjach wskazanych w dotychczas obowiązujących aktach planowania przestrzennego (studium, mpzp).
6.	**SI** (strefa infrastrukturalna)	• Utrzymanie w odpowiednim stanie miejskich systemów infrastruktury technicznej (wodno-kanalizacyjnej, elektroenergetycznej, gazowej, ciepłowniczej) oraz stopniowe podnoszenie jej standardów użytkowych i niezawodności oraz ograniczanie ewentualnego negatywnego

		oddziaływania na środowisko. • Dopuszczenie lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej pow. 500 kW w obrębie stref gospodarczych w lokalizacjach wskazanych w dotychczas obowiązujących aktach planowania przestrzennego (studium, mpzp).
7.	**SN** (strefa zieleni i rekreacji)	• Dążenie do utrzymania i poprawy funkcjonowania terenów zieleni i terenów rekreacyjnych, w tym również położonych nad wodą w odpowiednim stanie oraz dążenie do poprawy ich wartości przyrodniczej jako istotnych elementów systemu przyrodniczego miasta; dążenie do poprawy ich estetyki oraz właściwego powiązania komunikacyjnego za pośrednictwem dróg oraz ścieżek pieszo-rowerowych – w szczególności z terenami mieszkaniowymi. • Dążenie do utrzymania w należytym stanie technicznym obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz elementów małej architektury.
8.	**SC** (strefa cmentarzy)	• Utrzymanie zasięgu przestrzennego stref cmentarzy, poprawa dostępności komunikacyjnej do miejskich nekropolii, dbałość o estetykę cmentarzy i otaczających je terenów
9.	**SO** (strefa otwarta)	• Zachowanie istniejącego systemu obszarów chronionych: Karkonoskiego Parku Narodowego z otuliną, Rudawskiego Parku Krajobrazowego z otuliną, obszarów Natura 2000: Karkonosze PLC020001 i Rudawy Janowickie PLH020011 oraz wdrażanie i realizowanie ustaleń planów ochrony i planów zadań ochronnych dla tych form ochrony przyrody. • W obrębie terenów otwartych jako priorytet należy uznawać wszelkie działania zw. z ochroną systemu przyrodniczego miasta wykonywanie zadań zw. z zachowaniem drożności korytarzy ekologicznych, utrzymania bioróżnorodności, zwiększania zdolności retencyjnych w obrębie lasów i terenów użytkowanych rolniczo, prowadzić działania na rzecz właściwego utrzymania systemu rowów melioracyjnych, ochrony rzeki Jedlica, pozostałych cieków wodnych oraz wód stojących, w tym poprzez działania na rzecz ochrony przeciwpowodziowej, w tym realizacji budowli hydrotechnicznych (m.in. suchych zbiorników przeciwpowodziowych) oraz poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych. • W obrębie strefy, a w szczególności w granicach obszarów chronionych należy dążyć do wykluczenia lub ograniczenia możliwości realizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, realizować inwestycje zw. z utrzymaniem i modernizacją istniejącej infrastruktury technicznej; prowadzić działania zw. z utrzymaniem i rozwojem istniejącej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (szlaków pieszych, rowerowych, punktów widokowych, startowisk i lądowisk paralotniowych, tras narciarskich) poprzez korektę przebiegu tych szlaków i tworzenie nowych, w tym budowę systemu singletracków, tras do kolarstwa grawitacyjnego, stworzenie szlaków konnych w oparciu o istniejące drogi leśne i gospodarcze, jednocześnie dążąc do bezwzględnego omijania cennych siedlisk przyrodniczych. • W obrębie strefy dopuścić możliwość lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej pow. 500 kW wyłącznie na obszarach wskazanych w dotychczas obowiązujących aktach planowania przestrzennego (studium, mpzp) z zaleceniem ograniczenia powierzchni poszczególnych farm fotowoltaicznych do 0,5 ha – szczególnie na terenach otwartych oraz znajdujących się w granicach obszarów chronionych, a także w granicach krajobrazów priorytetowych wyznaczonych w projekcie Audytu krajobrazowego województwa

		dolnośląskiego. • W obrębie strefy należy dążyć do ochrony i zagospodarowania punktów widokowych, ochrony i kształtowania ciągów i osi widokowych.
10.	**SK** (strefa komunikacyjna)	• Utrzymanie i modernizacja podstawowego układu komunikacyjnego miasta (drogi wojewódzkie i powiatowe) poprzez ograniczenie uciążliwości zw. z jego tranzytowym charakterem, obejmujące budowę skrzyżowań w najbardziej niebezpiecznych miejscach, utrzymanie i realizację pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych; tworzenie w miarę możliwości rezerw terenowych na potrzeby budowy chodników i tras pieszo-rowerowych. • Utrzymanie, sukcesywne modernizowanie i rozbudowa systemu parkingów i zespołów garaży w sposób powodujący jak najmniejszą uciążliwość dla środowiska przyrodniczego oraz mieszkańców. • Odbudowa linii kolejowej nr 308 wraz z przystankami kolejowymi i infrastrukturą towarzyszącą (bezpieczne przejazdy kolejowe, wiadukty i tunele); zagospodarowanie terenów kolejowych zielenią izolacyjną w sposób ograniczający uciążliwość ruchu kolejowego.

2.7. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Zgodnie z obowiązującą, przyjętą w 2018 r. Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 nie wyznaczono obszarów strategicznej interwencji. Aktualnie, zgodnie z art. 11 ust. 1c pkt 6 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa Strategia rozwoju województwa określa m.in. obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań oraz obszary strategicznej interwencji kluczowe dla województwa, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań. Dnia 22 lipca 2025 r. Zarząd Województwa Dolnośląskiego przyjął projekt Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030+ (z perspektywą 2050). W ramach projektu Strategii wskazano tego typu obszary. Gmina Miejska Kowary znalazła się w zasięgu następujących Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI):

- OSI Miejskich Obszarów Funkcjonalnych: Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego;
- OSI Górskiego Obszaru Funkcjonalnego;
- OSI Obszarów Cennych Przyrodniczo (w tym uzdrowisk);

OSI Miejskich Obszarów Funkcjonalnych: Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny podobnie jak pozostałe OSI Miejskich Obszarów Funkcjonalnych wyznaczono w związku z realizacją podejścia terytorialnego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. Pozwoli to na jego wykorzystanie przy realizacji ważnych inwestycji i przedsięwzięć rozwojowych, w tym m. in. związanych z gospodarką wodno-ściekową, ochroną bioróżnorodności, poprawą efektywności energetycznej, a także z usługami społecznymi i działaniami edukacyjnymi, działaniami związanymi z fizyczną odnową i bezpieczeństwem oraz ochroną, rozwojem i promocją dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Tabela 7. Zakres planowanych działań w ramach Obszarów Strategicznej Interwencji, w obrębie których położona jest Gmina Miejska Kowary

Obszary Strategicznej	Kierunki planowanych działań:

Interwencji:	
Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny	• rozwój infrastruktury transportowej łączącej poszczególne miasta z obszarem funkcjonalnym, w tym: rozwój kolei aglomeracyjnej i zintegrowanych innych środków transportu; • tworzenie wspólnej polityki przestrzennej dla gmin danego obszaru; • wspieranie współpracy między gminami w zakresie planowania infrastruktury mieszkaniowej, usług publicznych i ochrony środowiska; • rozwój infrastruktury społecznej w miejscowościach satelitarnych, by zapobiegać koncentracji funkcji; • rozwój obszarów zielonych wokół głównych miast obszaru funkcjonalnego (zielone pierścienie) i korytarzy ekologicznych łączących je z otoczeniem; • działania na rzecz poprawy jakości powietrza, w tym wymiana źródeł ogrzewania na ekologiczne oraz rozwój systemów monitorowania zanieczyszczeń; • adaptacja do zmian klimatu, w tym inwestycje w retencję wodną oraz ochronę przed powodziami oraz minimalizujące efekty „miejskich wysp ciepła"; • współpraca w ramach Europejskich Ugrupowań Współpracy Terytorialnej w zakresie innowacji, transportu i ochrony środowiska; • wspieranie rozwoju innych sektorów gospodarki, takich jak technologie odnawialne, przemysł usługowy, turystyka czy rolnictwo ekologiczne; • wprowadzenie nowoczesnych technologii i innowacyjnych rozwiązań, które minimalizują wpływ przemysłu na środowisko; • rekultywacja terenów zdegradowanych przez działalność przemysłową i przekształcanie ich w tereny rekreacyjne lub inwestycyjne, tworzenie centrów badawczo-rozwojowych, które promują innowacje technologiczne w różnych sektorach; • współpraca z uczelniami i instytucjami naukowymi w celu rozwijania nowych technologii i produktów; • wspieranie edukacji na poziomie lokalnym, aby dostosować umiejętności siły roboczej do nowych wymagań rynku pracy; • tworzenie programów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), w tym dotacji, ulg podatkowych i preferencyjnych kredytów; • modernizacja i poprawa stanu technicznego budynków, dróg i innych elementów infrastruktury miejskiej; • budowa terminali intermodalnych; • budowa drogowych łączników aglomeracyjnych; • modernizacja i rozwój szybkich połączeń kolejowych; • wspieranie lokowania zamiejscowych oddziałów uczelni wyższych; • organizacja transportu zbiorowego w oparciu o kolej i autobusowe linie dowozowe do głównych stacji kolejowych.
Górski Obszar Funkcjonalny	• wspieranie działań zmierzających do maksymalnego wykorzystania istniejącej zabudowy poprzez podnoszenie wartości użytkowych substancji mieszkaniowej; • ograniczanie przeznaczania nowych terenów pod zabudowę w aktach planowania przestrzennego - lokalizowanie nowej zabudowy jako uzupełnienie istniejących układów osadniczych w sposób zapewniający ich ciągłość i zwartość oraz zachowanie walorów krajobrazowych i uwarunkowań kulturowych; • uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego oraz wspieranie stosowania rozwiązań budowlanych zapewniających kontynuację charakterystycznych cech i tradycyjnych form architektury; • wskazanie obszarów, które powinny zostać objęte formami ochrony przyrody lub zabytków w celu wzmocnienia ochrony wysokich walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych; • uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego oraz strategiach ponadlokalnych i gminnych rozbudowy i modernizacji infrastruktury teleinformatycznej, zapewniającej

	dostęp do szerokopasmowego kablowego internetu na terenach zwartej zabudowy; • zaplanowanie i uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego systemu przewietrzania oraz systemu błękitno-zielonej infrastruktury; • zaplanowanie i uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego strefy zieleni i rekreacji jako terenów z ograniczeniami zabudowy, predysponowanych do pełnienia funkcji przede wszystkim przyrodniczej, a dodatkowo rekreacyjno-wypoczynkowych; • ograniczenie zjawiska overtourismu poprzez częściowe przekierowanie ruchu turystycznego z ośrodków najbardziej nim obciążonych (ośrodki presji turystycznej) do ośrodków predysponowanych do rozwoju turystyki; • zmniejszenie presji turystycznej w ośrodkach najbardziej obciążonych ruchem turystycznym (ośrodki presji turystycznej), w szczególności sąsiadujących z parkami narodowymi; • podkreślenie konieczności rozwiązania problemów obciążeń środowiskowych spowodowanych nadmierną ilością turystów i mieszkańców czasowych, m.in. poprzez wprowadzenie odpowiednich zapisów w ramach strategii i aktów planowania przestrzennego; • zachowanie lub przywrócenie naturalnych stosunków wodnych, a także zwiększenie zdolności retencyjnych zlewni, poprzez renaturyzację cieków i zbiorników wodnych oraz zachowanie istniejących i odtworzenie zdegradowanych ekosystemów wodno-błotnych; • uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego obszarów o najwyższej podatności wód podziemnych na zanieczyszczenie oraz obszarów zasilania wód leczniczych jako terenów, gdzie zachodzi konieczność realizacji zabudowy w oparciu o sieci wodno-kanalizacyjne ze względu na zwiększone zagrożenie migracji substancji szkodliwych z powierzchni terenu do poziomu wodonośnego; • zachowanie i odtwarzanie bioróżnorodności obszarów wiejskich poprzez kształtowanie krajobrazu rolniczego z zachowaniem różnorodności ekosystemów oraz odchodzenie od wielkotowarowej produkcji rolnej na rzecz niskotowarowych małych gospodarstw rolnych; • zaplanowanie i uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego stref żywicielskich, w szczególności wokół miast powyżej 20 tys. mieszkańców jako elementów zagospodarowania gwarantujących bezpieczeństwo żywnościowe obszarów miejskich; • uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego terenów koncentracji budynków gospodarstw rolnych jako terenów predysponowanych do podtrzymania tradycyjnej działalności rolniczej i powiązanego z nią przetwórstwa związanego z wytwarzaniem produktów lokalnych i tradycyjnych, a także terenów dziedzictwa kulturowego zabudowy wiejskiej stanowiącej element krajobrazu rolniczego; • uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego obszarów zagrożonych suszą rolniczą jako obszarów z ograniczeniami lokalizowania terenów wielkotowarowej oraz wodochłonnej produkcji rolnej; • wspieranie ochrony wód i zwiększanie retencji w krajobrazie rolniczym, w tym rozbudowa mikroretencji w systemach melioracyjnych; • wspieranie działań restrukturyzacyjnych i rewitalizacyjnych (w tym odbudowa i rozbudowa infrastruktury technicznej miast i lokalnych ośrodków) prowadzących do odzyskania atrakcyjności GOF-u poprzez przywrócenie korzystnych warunków życia i podejmowania działalności gospodarczej oraz inwestycyjnej z wykorzystaniem istniejącego potencjału kulturowego i zachowaniem funkcji przyrodniczych obszaru; • wspieranie działań zmierzających do przywrócenia funkcji centrotwórczych centralnym częściom miejscowości; • budowanie odporności terenów na powodzie i susze poprzez wykorzystanie potencjału prewencyjnego planowania przestrzennego, m.in. dzięki uwolnieniu przestrzeni wzdłuż rzek i cieków spod trwałej zabudowy, odsuwaniu obwałowań w celu odzyskiwania naturalnych terenów zalewowych w dolinach rzek; • wzmocnienie funkcji wodochronnej lasów, zwłaszcza na obszarach zlewni górskich i wyżynnych, w tym systematyczna przebudowa drzewostanu właściwego dla danego

	obszaru w kierunku kreowania lasów odpornych na zmiany klimatyczne i podnoszących ich właściwości retencyjne oraz działania spowalniające odpływ wód przez las; • przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu obszaru przez wspieranie odbudowy i modernizacji zdekapitalizowanej i niekompletnej sieci dróg i połączeń kolejowych; • wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w aktywnym poszukiwaniu finansowania inwestycji infrastrukturalnych oraz form wsparcia mieszkańców; • aktywne przeciwdziałanie procesowi depopulacji m.in. poprzez poprawę lokalnej infrastruktury i warunków życia na obszarze GOF; • wspieranie mieszkańców w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych jako forma przeciwdziałania depopulacji; • podtrzymanie starań o zapewnienie dostępności opieki formalnej nad dziećmi do 3 r.ż. dla rodziców z każdej gminy; • wspieranie rodzicielstwa m.in. przez budowanie pozytywnego wizerunku GOF jako miejsca do życia; • aktywna stymulacja rynku pracy przez wspieranie podnoszenia kwalifikacji i zachęty do podejmowania aktywności zawodowej i gospodarczej.
Obszary Cenne Przyrodniczo	• wzmocnienie i rozszerzenie regionalnego systemu ochrony przyrody poprzez powoływanie nowych, powiększenie lub podwyższanie rangi dotychczasowych obszarów objętych ochroną prawną; • ochrona szczególnie cennych zasobów krajobrazowych pełniących kluczową rolę w zachowaniu tożsamości regionalnej; • rozwój infrastruktury zdrowotnej i rekreacyjnej: inwestycje w modernizację i rozbudowę obiektów uzdrowiskowych, takich jak sanatoria, spa, parki zdrojowe i inne miejsca rekreacyjne; • promocja turystyki zdrowotnej – wspieranie działań promocyjnych mających na celu przyciąganie turystów zarówno krajowych, jak i zagranicznych zainteresowanych korzystaniem z usług uzdrowiskowych; • ochrona środowiska naturalnego – działania na rzecz ochrony i poprawy jakości wód mineralnych, czystości powietrza oraz zachowania przyrodniczych walorów uzdrowiskowych terenów; • współpraca z sektorem prywatnym – zacieśnianie współpracy między samorządami a prywatnymi przedsiębiorstwami działającymi w branży uzdrowiskowej w celu wspólnego rozwoju i promocji; • innowacje i badania naukowe – wspieranie badań nad nowoczesnymi metodami leczenia i rehabilitacji oraz wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań w obszarze usług zdrowotnych; • podnoszenie kwalifikacji personelu – szkolenia i rozwój zawodowy dla pracowników sektora uzdrowiskowego, aby zapewnić wysoką jakość świadczonych usług; • podejmowanie działań mających na celu zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska; • podejmowanie działań ukierunkowanych na zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom poprzez kształtowanie zrównoważonych struktur przestrzennych, w których rozmieszczenie funkcji i zagospodarowanie terenu wspierają odporność na skutki zmian klimatu; • podejmowanie działań na rzecz zwiększenia odporności obszarów rolnych na zmiany klimatu oraz promowanie zrównoważonych praktyk rolno-leśnych, w tym ochrony i przywracania lasów, a także innych ekosystemów, w tym wodozależnych i wysokoemisyjnych; • podejmowanie działań ukierunkowanych na maksymalne zatrzymywanie wody deszczowej w miejscu opadu, w tym na zwiększenie powierzchni o potencjale retencyjnym zarówno w oparciu o retencję naturalną i krajobrazową, jak i odsunięcia zabudowy od wałów czy budowy suchych zbiorników retencyjnych w obszarach górskich;

	• uwzględnienie ochrony obszarów o funkcji retencyjnej – naturalnej infiltracji wód opadowych do warstw wodonośnych, poprzez ograniczenie zabudowy tych terenów oraz uszczelniania nawierzchni.

2.8. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań

W obszarze Gminy wskazuje się 1 Miejski Obszar Strategicznej interwencji (MOSI), objęty koordynacją planowania przestrzennego i programowania inwestycyjnego oraz wspieraniem inwestowania – obejmujący obszar centralny miasta Kowary wraz z jego obszarem śródmiejskim (kowarską Starówką). Jest to strefa zawierającą najcenniejszą, historycznie ukształtowaną tkankę urbanistyczno-architektoniczną, dla której od zawsze osią kreacji urbanistycznej była rzeka Jedlica. MOSI wyznacza się dla wzmocnienia funkcji centrotwórczych miasta Kowary, wzmocnienia ochrony jego dziedzictwa kulturowego i jego wykorzystania oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej.

Ryc. 2. Lokalizacja Miejskiego Obszaru Strategicznej Interwencji (MOSI)

Na terenie ww. Miejskiego Obszaru Strategicznej Interwencji postuluje się m. in. następujące działania:

1) aktualizację miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i ujęcie ww. MOSI w planie ogólnym jako obszaru zabudowy śródmiejskiej;
2) podjęcie działań na rzecz poprawy jakości przestrzeni publicznych, realizacji spójnych estetycznie elementów małej architektury zwiększenia powierzchni terenów zielonych, zielonych dachów;
3) rewitalizację zabudowy śródmiejskiej i podniesienie jej standardów użytkowych;
4) poprawę zdolności retencjonowania wody; modernizację sieci infrastruktury technicznej;
5) poprawę zagospodarowania wnętrz urbanistycznych poprzez likwidację zabudowy substandardowej i tymczasowej;
6) wykorzystanie potencjału rzeki Jedlica i terenów do niej przylegających;
7) podejmowanie działań na rzecz aktywizacji grup społecznych zagrożonych marginalizacją (w szczególności mniejszości romskiej).

3. WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU GMINY MIEJSKIEJ KOWARY NA LATA 2026-2035

3.1. System realizacji Strategii oraz wytyczne do sporządzania dokumentów

Wdrażanie Strategii ściśle związane jest z pogłębieniem współpracy z różnymi grupami interesariuszy, Uznaje się, że jej ustalenia nie ograniczają się jedynie do zadań leżących w wyłącznej kompetencji samorządu terytorialnego, ale uwzględniają możliwości udziału w tym zadaniu interesariuszy związanych swoją działalnością z terenami Gminy, jak i przedstawicieli lokalnych społeczności.

Organem odpowiedzialnym za wskazanie najważniejszych działań strategicznych, kluczowych dla rozwoju społecznego, gospodarczego,przestrzennego i klimatyczno-środowiskowego Gminy Miejskiej Kowary jest jej Rada, która podejmuje uchwałę w sprawie Strategii oraz powiązanych z nią dokumentów wykonawczych. W jej gestii leży również podjęcie decyzji o aktualizacji ww dokumentu. Organem koordynującym wdrażanie zapisów Strategii jest Burmistrz Miasta Kowary, który daje impuls dla szeroko pojętych działań związanych z tym dokumentem, przekazując do realizacji zadania podległym mu komórkom i jednostkom organizacyjnym.

Dla realizacji wskazanych w Strategii rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026-2035 w rozdziałach 2.2-2.3 celów strategicznych, celów operacyjnych/kierunków działań, zadań i projektów rozwojowych zakłada się:

1) powołanie Koordynatora Strategii, odpowiedzialnego za zorganizowanie procesu jej realizacji i jego monitorowanie;
2) powołanie ciała doradczego: Zespołu ds. Wdrażania i Monitoringu Strategii;
3) powierzanie przez Burmistrza na wniosek Koordynatora realizacji zadań i projektów rozwojowych kierownikom odpowiednich referatów i jednostek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Kowarach;

4) sukcesywne aktualizowanie dokumentów wykonawczych, służących rozwojowi Gminy i dostosowanie ich do przyjętych w Strategii ustaleń oraz aktualnych potrzeb, a także opracowanie innych programów czy koncepcji wdrożeniowych;
5) opracowywanie Wieloletnich Planów Finansowych z uwzględnieniem środków budżetowych i pozabudżetowych, przeznaczonych na realizacje ww. działań;
6) pozyskiwanie zewnętrznego wsparcia dla realizacji ww. zadań i projektów, w szczególności ze środków krajowych i europejskich, w tym głównie Unii Europejskiej;
7) opracowywanie dorocznych informacji o postępach we wdrażaniu Strategii jako obowiązkowych elementów w publikowanych w kolejnych Raportach o stanie Miasta Kowary;
8) organizację szkoleń, spotkań konsultacyjnych i informacyjno-szkoleniowych dla radnych, pracowników Urzędu i mieszkańców, związanych z wdrażaniem Strategii;
9) aktywne uczestnictwo Gminy w związkach i stowarzyszeniach celowych oraz współpracę międzygminną w ramach Aglomeracji Jeleniogórskiej.

Wdrażaniu Strategii służą dokumenty wykonawcze, których przygotowanie przez jednostki samorządu terytorialnego regulują odpowiednie przepisy i które służą osiągnięciu przyjętych w niej poszczególnych celów. Wśród opracowań tych wymienić należy m. in.: Plan ogólny, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, Opracowanie ekofizjograficzne, Gminny Program opieki nad zabytkami, Gminna Ewidencja Zabytków, Gminny Program Rewitalizacji, Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, szczegółowe programy i strategie rozwiązywania problemów społecznych.

W proces opracowania dokumentów wykonawczych zaangażowani będą przedstawiciele lokalnego samorządu, mieszkańcy oraz podmioty prowadzące na tym terenie działalność gospodarczą, a przy ich tworzeniu uwzględniane będą następujące zasady:
1) zachowanie spójności ze Strategią i przyjętymi w niej celami strategicznymi i operacyjnymi;
2) zachowanie wzajemnej spójności ich zakresu merytorycznego;
3) zachowanie spójności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu, tj. opracowywanymi na poziomie powiatowym, wojewódzkim, krajowym czy unijnym oraz z dokumentami rozwojowymi sąsiednich gmin;
4) maksymalizowanie wykorzystania pomocowych źródeł finansowania;
5) aktywne zaangażowanie członków Zespołu ds. Wdrażania i Monitoringu Strategii Rozwoju Gminy przy opracowywaniu ww. dokumentów.

Strategia rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026-2035 podlegać będzie aktualizacji, o ile na taką potrzebę wskazywać będzie zmieniająca się sytuacja w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym lub klimatyczno-środowiskowym, lub też, gdy będzie to niezbędne dla zachowania jej spójności ze Strategią rozwoju województwa dolnośląskiego. W takim przypadku, projekt aktualizacji Strategii, zawierający te zmiany, podlegać będzie konsultacjom społecznym oraz zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego, a następnie przyjęciu przez Radę Miejską w Kowarach.

3.2. Ramy finansowe i źródła finansowania

Ramy finansowe określają wielkość środków finansowych potrzebnych na realizację działań w ramach Strategii oraz możliwości finansowe gminy. Polityka strategiczna oprócz identyfikowania potrzeb i projektowania działań wspierających rozwój jednostki terytorialnej, powinna być możliwa do realizacji w ramach możliwości finansowych gminy, bądź innych możliwych do pozyskania źródeł finansowania. Ponieważ zapisy Strategii obejmują 10-letni horyzont planowania, ramy finansowe określane są na podstawie obecnych i historycznych danych, analiz i prognoz finansowych. Ewaluacje możliwości finansowych gminy należy wykonywać w oparciu o analizy wpływów i wydatków do budżetu gminy oraz dokumentów regulujących finanse gminy, czyli uchwały budżetowej i wieloletnie prognozy finansowe. Dla sfinansowania działań, wskazanych w Strategii i przyjętych do realizacji zakłada się wykorzystanie źródeł finansowania takich, jak:

1) środki własne Gminy, w tym m.in. środki przewidziane w ramach Kowarskiego Budżetu Obywatelskiego zapewniające całkowite sfinansowanie niektórych zadań jak również mogące stanowić wkład własny w przypadku realizacji zadań współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych;
2) środki pochodzące z budżetu państwa w ramach programów opracowywanych przez poszczególne Ministerstwa, w tym m. in. Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Infrastruktury i Technologii, Rodziny i Polityki Społecznej oraz Sportu i Turystyki;
3) środki funduszy celowych, w tym m. in. Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Funduszu Pracy, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej oraz Banku Gospodarstwa Krajowego;
4) środki europejskie (w obecnej i przyszłej perspektywie finansowej), w tym związane z Funduszami Europejskimi na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko, dla Nowoczesnej Gospodarki, dla Rozwoju Społecznego, na Rozwój Cyfrowy, dla Dolnego Śląska 2021–2027, Program Interreg Europejskiej Współpracy Terytorialnej, Fundusze Norweskie i Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG);
5) środki sektora prywatnego, w tym w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego;
6) fundusze sektora pozarządowego;
7) kredyty bankowe, pożyczki i obligacje.

W ramach realizacji przyjętych w Strategii zadań i projektów rozwojowych zakłada się także możliwość ubiegania się o ich wsparcie w ramach planowanych działań w Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym i ujętych w Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego. Realizacja części ww. zadań wymaga współpracy z gminami sąsiednimi, powiatem karkonoskim, województwem dolnośląskim oraz ich jednostkami organizacyjnymi. Z uwagi na transgraniczne położenie Gminy Miejskiej Kowary coraz większego znaczenia nabiera współpraca i planowanie wspólnych przedsięwzięć z położonymi po drugiej stronie Karkonoszy gminami czeskimi.

3.3. Zasady monitoringu realizacji Strategii

Efektywnemu wdrażaniu Strategii służy jej stała ewaluacja i monitoring, prowadzone pod nadzorem Burmistrza Miasta Kowary poprzez właściwe jednostki organizacyjne funkcjonujące w ramach struktury organizacyjnej Urzędu Miejskiego w Kowarach. Obejmują one zarówno zakresy

rzeczowe jak i finansowe wraz z oceną efektywności wydatkowania środków na działania, podejmowane w ramach realizacji tego dokumentu.

Zakłada się, że monitoring wdrażania Strategii prowadzony będzie raz na rok aż do wygaśnięcia okresu jej obowiązywania dla zapewnienia ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji dokumentu, co pozwoli na zidentyfikowanie zagrożeń dla realizacji poszczególnych, przewidzianych zapisami dokumentu zadań czy projektów rozwojowych i podejmowanie odpowiednich środków zaradczych. Dane niezbędne dla prowadzenia monitoringu będą dostarczały jednostki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Kowarach, a także w ramach współpracy z innymi podmiotami, gospodarczymi, czy organizacjami społecznymi - podmioty zewnętrzne.

W celu prowadzenia monitoringu postępów we wdrażaniu Strategii przyjmuje się następujące zasady:

1) nadzór nad realizacją Strategii sprawuje Rada Miejska w Kowarach, której Burmistrz Miasta Kowary przedstawia co roku informację, przygotowaną przez Koordynatora Strategii, z postępów w jej realizacji jako element składowy dorocznego Raportu o stanie Miasta Kowary na sesji absolutoryjnej;
2) ww. informacja jest opracowywana z odniesieniem zawartych w niej informacji i ocen do pełnego zestawu celów, zadań i projektów rozwojowych, wskazanych do realizacji w Strategii, ze wskazaniem tendencji rozwoju oraz odpowiednich wskaźników dla oceny jego efektów;
3) raz do roku zorganizowane będzie spotkanie konsultacyjne Koordynatora Strategii i jego współpracowników dla przygotowania ww. informacji i wniesienia w miarę potrzeb propozycji zmian i uzupełnień Strategii lub uzasadnionego wniosku o jej aktualizację;
4) na koniec kadencji Rady Miejskiej w Kowarach opracowywana będzie aktualizacja Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Miejskiej Kowary z uwzględnieniem obserwacji i ocen, zawartych w dorocznych informacjach z postępów w realizacji Strategii.

Informacje Koordynatora Strategii będą przekazywane zainteresowanym za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miejskiego w Kowarach oraz w jego Biuletynie Informacji Publicznej, a także podczas spotkań informacyjno-konsultacyjnych z różnymi środowiskami, w tym m.in. z mieszkańcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz Gminy, organizacjami pozarządowymi i lokalnym biznesem.

Dla przygotowania ww. informacji wykorzystywany będzie zestaw wskaźników rozwoju, które w postaci tabelarycznej zawarto w rozdziale 2.4. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia (Tabela 4: Wskaźniki monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary).

Uchwalenie Strategii w ramach wewnętrznych konsultacji zostało poprzedzone ewaluacją *ex-ante* dla poprawy jej jakości, spójności oraz skuteczności w odniesieniu do rozwiązywania konkretnych problemów rozwojowych Gminy oraz przy uwzględnieniu wskazanych w ww. dokumencie celów strategicznych i operacyjnych oraz zaplanowanych do realizacji zadań i projektów rozwojowych.

Po uchwaleniu Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026-2035 prowadzone będą następujące rodzaje ewaluacji:

- *on-going* (nazywana również ewaluacją bieżącą) – to badanie prowadzone w trakcie wdrażania Strategii, którego istotą jest sprawdzanie postępów, wykrywanie błędów oraz szybkie wprowadzanie zmian, po to by poprawić efekty realizacji dokumentu zanim okres jego obowiązywania dobiegnie końca;
- *ex-post* – to badanie, którego celem jest ocena realnych efektów wprowadzonych interwencji w oparciu o kryteria skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości.

Podstawę do przeprowadzenia ww. ewaluacji stanowić będą analizy jakościowe i ilościowe, opierające się m.in. na danych statystycznych, odnoszących się do przyjętych podstawowych wskaźników rozwoju, wskazanych w Tabeli 4. Skutkiem przeprowadzenia ewaluacji *on-going* może być decyzja o podjęciu prac nad aktualizacją Strategii, Aktualizacja ta może przede wszystkim dotyczyć dodania lub usunięcia określonych pierwotnie przyjętych celów operacyjnych/kierunków działań. Natomiast ewaluacja *ex-post*, jest zaplanowana do przeprowadzenia w 2035 r. i będzie obejmować cały horyzont obowiązywania Strategii, zaś jej wyniki będą przydatne przy opracowaniu nowej Strategii rozwoju Gminy Miejskiej Kowary.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 6a w związku z art. 10e ust. 1 oraz art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 662, z późn. zm.) oraz art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 198 z późn. zm.), do kompetencji Rady Gminy należy zatwierdzenie strategii rozwoju.

Strategia Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026-2035 stanowi podstawę do zrównoważonego i harmonijnego kierowania rozwojem Gminy w perspektywie do roku 2035. Stanowi wizję rozwoju i scenariusz działań uwzględniający wszystkie aspekty życia i wyznacza kierunki dla procesów i programów realizowanych w Gminie Miejskiej Kowary w kolejnych latach.

W oparciu o przepisy art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 198 z późn. zm.), w dniach 20 sierpnia – 25 września 2026 r. przeprowadzone zostały konsultacje społeczne ws. projektu Strategii, w szczególności z udziałem: sąsiednich gmin, ich związków, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych, mieszkańców oraz Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. W ramach konsultacji interesariusze Strategii Rozwoju za pośrednictwem formularzy konsultacyjnych oraz w trakcie spotkania konsultacyjnego zgłaszać mogli swoje wnioski i uwagi oraz opinie odnośnie projektu dokumentu. Na tej podstawie został przygotowany Raport z przebiegu i wyników konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026-2035, który został zamieszczony na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Kowarach.

Zgodnie z art. 10f ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 662 z późn. zm.) projekt Strategii został przedłożony Zarządowi Województwa Dolnośląskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030. Zarząd Województwa Dolnośląskiego wydał opinię w zakresie sposobu uwzględnienia w projekcie dokumentu ustaleń i rekomendacji dot. kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie.

Projekt strategii rozwoju gminy obowiązkowo podlega strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, o ile wyznacza ramy dla późniejszej realizacji projektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Z uwagi jednak na ogólny charakter planowanych zadań oraz skalę możliwego oddziaływania, Burmistrz Miasta Kowary działając na podstawie art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 670 z późn. zm.) zwrócił się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W ślad za treścią uzgodnień otrzymanych od ww. organów, Burmistrz Miasta Kowary zawiadomił w drodze obwieszczenia zamieszczonego na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Kowarach, w prasie oraz na tablicy ogłoszeń o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026-2035.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest uzasadnione.